

רמב"ם

הלכות גירושין

הלכה פרק א

א אין האשה מתגרשת אלא בכתב שגייע לה וכתב זה הוא הנקרא גט. ועשרה דברים הן עיקר הגירושין מן התורה ואלו הן. שלא יגרש האיש אלא ברצונו. ושיגרש בכתב ולא בדבר אחר. ושיהיה ענין הכתב שגרשה והסירה מקניינו. ושיהיה עניינו דבר הכורת בינו לבינה. ושיהיה נכתב לשמה. ושלא יהיה מחוסר מעשה אחר כתיבתו אלא נתינתו לה [בלבד]. ושיתנהו לה. שיתנהו לה בפני עדים. ושיתנהו לה בתורת גירושין. ושיהיה הבעל או שלוחו הוא שנותנו לה. ושאר הדברים שבגט כגון הזמן וחתימת העדים וכיוצא בהן הכל מדברי סופרים.

ב ומניין שעשרה דברים אלו מן התורה. שנאמר והיה אם לא תמצא חן בעיניו וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה מביתו. אם לא תמצא חן בעיניו. מלמד שאינו מגרש אלא ברצונו. ואם נתגרשה שלא ברצונו אינה מגורשת. אבל האשה מתגרשת ברצונה ושלא ברצונה.

ג וכתב. מלמד שאינה מתגרשת אלא בכתב. לה. לשמה. ספר כריתות. דבר הכורת בינו לבינה שלא ישאר לו עליה רשות. ואם עדיין לא נכרת בינו לבינה אינה מגורשת כמו שיתבאר. ונתן בידה. מלמד שאינה מתגרשת עד שינתן הגט בידה או ביד שלוחה שהוא כידה או לחצרה שהכל כידה כמו שיתבאר. ושלחה. שיהיה ענין הגט שהוא המשלח אותה. לא שישלח עצמו ממנה.

ד כיצד כתב לה הרי את משולחת הרי את מגורשת הרי את לעצמך הרי את מותרת לכל אדם וכיוצא בזה הענין הרי זו מגורשת. וגופו של גט הרי את מותרת לכל אדם. אבל אם כתב לה איני בעלך איני ארוסך איני אישך אין זה גט שנאמר ושלחה ולא שישלח את עצמו. וכן הכותב לאשתו הרי את בת חורין אינו גט.

ה זה שנאמר בתורה ושלחה מביתו אין עניינו שלא יגמרו גירושיה עד שתצא מביתו אלא כשמגיע גט לידה גמרו גירושיה ואע"פ שעדיין היא בביתו כמו שיתבאר. שלא נאמר ושלחה אלא שאם גירש ולא הוציאה מביתו ה"ז כמי שגירש והחזיר גרושתו לפיכך צריכה ממנו גט כמו שיתבאר.

ו ומנין שלא יהיה מחוסר מעשה אחר כתיבתו שנאמר וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה הוא הגט הכשר. יצא דבר שמחוסר קציצה אחר הכתיבה. לפיכך אם כתב גט על קרן הפרה נותן לה הפרה. ואם חתך הקרן אחר שכתבו ונתנו לה אינו גט. וכן אם כתב במחובר אע"פ שחתמו בו העדים אחר שתלשו ונתנו לה אינו גט.

ז אין כותבין במחובר אפילו טופס הגט. כתב הטופס במחובר ותלשו ואחר כך כתב שם האיש ושם האשה והזמן והרי את מותרת לכל אדם וחתמו ונתנו לה כשר.

ח כתב כל הגט על העלה הזרוע בעציץ נקוב אע"פ שנתן לה העציץ כלו הגט פסול גזרה שמא יקטום. אבל כותב הוא על חרסו של עציץ ונותן לה.

ט ומנין שאינו נותנו לה אלא בתורת גירושין שנאמר ספר כריתות ונתן בידה שיתן אותו בתורת ספר כריתות. אבל אם נתנו לה בתורת שהוא שטר חוב או מזוזה או שנתנו בידה והיא ישנה ונעורה והרי הוא בידה אינו גט. ואם אמר לה אח"כ הרי הוא גיטך הרי זה גט.

י אמר לעדים ראו גט שאני נותן לה וחזר ואמר לה כנסי שטר חוב זה הרי זה כשר. שהרי הודיע את העדים שנתנו בתורת גירושין. וזה שאמר לה שטר חוב מפני שנכלם ממנה.

יא המגרש צריך שיאמר לה כשיתן לה הגט הרי זה גיטך או הוא גיטך וכיוצא בזה. ואם נתן בידה ולא אמר כלום הרי זה גט פסול. במה דברים אמורים בשלא היה מדבר עמה על עסקי גיטה. אבל אם היה מדבר על עסקי גיטה ונטל הגט ונתן בידה ולא אמר כלום הרי זה גט כשר.

יב גט שהיה מונח על הארץ ואמר לה תלי גיטך מעל גבי קרקע ונטלתו או שהיה קשור על ידו או על ירכו ושלפתו ממנו אע"פ שאמר לה אחר שבא לידה הרי זה גיטך אינו גט שנאמר ונתן בידה לא שתקח היא מעצמה והרי לא נתן לה לא הוא ולא שלוחו. אבל אם הרכין לה בגופו או הטה ידו עד ששלפה הגט מעליו ואמר לה הרי זה גיטך הרי זה גט.

יג ומנין שיתנו לה בפני עדים. הרי הוא אומר על פי שנים עדים או שלשה עדים יקום דבר ואי אפשר שתהיה זו היום ערוה והבא עליה במיתת בית דין ולמחר תהיה מותרת בלא עדים. לפיכך אם נתן לה גט בינו לבינה ואפילו בעד אחד אינו גט כלל.

רמב"ם

- יד** במה דברים אמורים כשהיה הגט בכתב יד סופר. אבל אם כתב הבעל הגט בכתב ידו וחתם עליו עד אחד ונתנו לה הרי זה גט פסול [ופוסל לכהונה].
- טו** תקנת חכמים הוא שיהיו העדים חותמין על הגט. שמא יתן לה גט בפני שנים וימותו ונמצא הגט שבידה כחרס מחרסי אדמה שהרי אין בו עדים. לפיכך תקנו שיעידו מתוכו. ואע"פ שהעדים בתוכו נתנו לה בפני שנים בין בפני אותן העדים החתומין עליו בין בפני שנים אחרים שעיקר הגירושין בעדי מסירה.
- טז** חתמו בו שנים ועבר ונתנו לה בינו לבינה או שנמצאו עדי מסירה פסולין הרי זה כשר הואיל ועדים שבו כשרין והרי הגט יוצא מתחת ידה. ויש שהורה מן הגאונים שהוא פסול.
- יז** היו עדי מתוכו פסולין אפילו אחד פסול ואחד כשר ונתנו לה בפני שני עדים כשרין הרי זה פסול שנמצא כמזויף מתוכו.
- יח** הרחיק את העדים מן הכתב מלא שני שיטין פסול. וכמה ירחיק את העדים מן הכתב פחות מכדי שני שיטין כדי שיהיו נקראין עמו. בד"א כשהיה הגט יוצא מתחת ידה ולא היו שם עדי מסירה. אבל אם מסרו לה בעדים אע"פ שהן מרוחקין הרבה ואין נקראין עמו ואע"פ שאין חתום עליו עד כלל הרי זה כשר. שעיקר הגירושין בעדי מסירה.
- יט** העדים שנותן את הגט בפניהם צריכין לקרותו ואח"כ יתנו לה. ואם נתנו לה בפניהם תחלה חוזרין וקוראין אותו אחר שנתנו לה. קראוהו והוא ביד הבעל או ביד שלוחו והחזירוהו לו. וחזר הוא והכניסו לתוך ידו ונתנו לה חוזרין וקוראין אותו.
- כ** לא קראוהו אלא נטלתו וזרקתו לים או לאש הרי זו מגורשת. הואיל וקראוהו תחלה אין חוששים לו שהחליפו. ולא עוד אלא אפילו אמר הבעל שטר אחר היה ולא היה הגט שקראתם אינו נאמן והרי היא מגורשת.
- כא** הרי שלא קראו הגט בתחלה ונתן לה הגט בפניהם זרקתו לאור או לים אע"פ שהבעל אומר גט כשר היה הרי זה ספק מגורשת.
- כב** זרק לה הגט לחצרה לבין החביות בפני עדים ובקשו ומצאו מזוזה או שטר אחר אין חוששין לה. שזה שנמצא הוא שזרק. נמצאו שם שתיים שלש מזוזות או שטרות חוששין שמא גט שזרק גררוהו עכברים והרי זה ספק מגורשת.
- כג** העדים שחותמין על הגט צריכים להיותם יודעים לקרות ולחתום. ואם אינם יודעים לקרות קוראים בפניהם וחותמים. והוא שיכירו לשון הגט. ואם אינם יודעים לחתום רושמין להם הנייר ברוק וכיוצא בו מדבר שאין רשום מתקיים והן כותבין על הרושם. ואין עושין כך בשאר שטרות קל הוא שהקלו בגיטי נשים כדי שלא יהיו בנות ישראל עגונות הואיל וחתמת העדים בגט מדבריהם כמו שביארנו.
- כד** אף על פי שחתמת העדים בגט מדבריהם התקינו שיהיו העדים מפרשין שמותיהן בגט. וכן התקינו בעדי הגט שאין חותמין אלא זה בפני זה. ואם חתמו זה שלא בפני זה הרי זה גט פסול. וכן התקינו חכמים שיכתוב זמן בגט ומקום כתיבתו כשאר השטרות. שמא תהיה אשתו קרובתו ותזנה כשהיא תחתיו ויכתוב לה גט אחר הזנות ויתן לה. ואם לא יהיה בו זמן יכולה לומר קודם הזנות נתגרשתי ולפיכך תקנו זמן בגיטין.
- כה** גט שיש עליו עדים ואין בו זמן או שהיה מוקדם או מאוחר או שנכתב ביום ונחתם בלילה שלאחריו אע"פ שעסוקין באותו הענין. או כתב את הגט בירושלים וטעה וכתב בלוד. כל אלו פסולין עד שיחתמו בו בזמן כתיבתו ובמקום כתיבתו.
- כו** חתך ממנו הזמן ונתנו לה או שלא כתב שם היום אלא בשבת ראשונה או שניה מחדש פלוני או בחדש פלוני או בשנה פלונית ולא הזכיר החדש אפילו כתב בשבוע פלוני כשר. וכן אם כתב בו היום גרשתיה כשר שמשמעו היום הזה שיצא בו הגט.
- כז** וכן תקנו שיהו מונין בגיטין למלכות אותו הזמן משום שלום מלכות. כתב לשם מלכות שאינה מלכות אותה המדינה או לבנין הבית או לחרבן הבית אם דרך אנשי אותו מקום למנות בו הרי זה כשר ואם אין דרכן למנות בו הרי זה פסול. וכבר נהגו כל ישראל למנות בגיטין או ליצירה או למלכות אלכסנדרוס מקדון שהוא מנין שטרות. ואם כתב לשם מלכות אותו זמן במדינה שיש בה רשות אותה מלכות הרי זה כשר.

רמב"ם

- כח** האומר לשנים כתבו וחתמו ותנו גט לאשתי ונתאחר הדבר ימים או שנים. או שנמצא הגט בטל והוצרכו לכתוב לה גט אחר כשר אחר כמה שנים כמו שיתבאר. הרי אלו כותבין זמן הכתיבה ומקום הכתיבה לא הזמן שאמר להן הבעל בו כתבו ולא אותו המקום. כיצד היו בירושלים כשאמר להן והיו עומדין בתשרי ונתאחרו עד ניסן והרי הן בלוד כותבין זמן הגט מניסן ובלוד ששם נכתב הגט כשאר שטרות.
- הלכה פרק ב**
- א** זה שנאמר בתורה וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה. אחד הכותב בידו או שאמר לאחר לכתוב לו. ואחד הנותן בידו או שאמר לאחר ליתן לה. לא נאמר וכתב אלא להודיע שאין מתגרשת אלא בכתב. ונתן שלא תקח מעצמה.
- ב** אמר לשנים כתבו גט וחתמו ותנו לאשתי הרי אלו כותבין וחותמין ונותנין לה והן הן שלוחיו והן הן עדי. וכן אם אמר לסופר כתוב לי גט לאשתי ואמר לעדים לחתום כותבים וחותמים ונותנים לו והוא מגרש בו בכל עת שירצה.
- ג** וכותבין גט לאיש אע"פ שאין אשתו עמו. והוא שיהיו העדים והסופר שכתבו וחתמו בו מכירין ויודעים שזה הוא פלוני ואשתו היא פלונית. ואם היו באותו מקום שנים ששמותיהם שונים ושמות נשותיהם שונים אין מגרש אחד מהם אלא במעמד חבירו שמא יכתוב גט ויוליכו לאשת חבירו ויאסרנה עליו.
- ד** ובשעת הסכנה כותבין ונותנין אף על פי שאין מכירים והאשה נותנת שכר הסופר בכל מקום.
- ה** וצריך שיאמר הבעל עצמו לסופר כתוב ולעדים חתמו. הרי שאמרו לו בית דין או שנים נכתוב גט לאשתך ואמר להם כתבו וכתבו הן עצמן וחתמו בו הרי זה כשר. אבל אם אמרו הם לסופר וכתב ולעדים וחתמו אף על פי שחזרו ונתנוהו לבעל וחזר ונתן גט זה לאשתו בפני עדים הרי זה גט בטל, שהרי כתבו מי שלא אמר לו הבעל לכתבו.
- ו** אמר לשנים או לשלשה אמרו לסופר ויכתוב גט לאשתי ואמרו לעדים ויחתמו ואמרו לסופר וכתב ולעדים וחתמו או שאמר לשנים אמרו לסופר ויכתוב גט לאשתי ואתם חתומו הרי זה גט פסול. ומתיישבין בדבר זה הרבה מפני שהוא קרוב להיות גט בטל.
- ז** ומה בין פסול לבטל. שכל מקום שנאמר בחיבור זה בגט שהוא בטל הוא בטל מן התורה. ובכל מקום שנאמר פסול הוא פסול מדברי סופרים.
- ח** הבעל שהביא גט בידו חתום ואמר תנו גט זה לאשתי הרי אלו יתנו לה. אמר לאחרים לכתוב גט ולחתום בו וליתנו לאשתו וכתבו וחתמו ונתנו לה ונמצא הגט בטל או פסול הרי אלו כותבין גט אחר אפילו מאה עד שיגיע לידה גט כשר.
- ט** אמר להם הבעל כתבו וחתמו ותנו לשליח להוליך לה וכתבו וחתמו ונתנו לשליח. ונמצא הגט בטל או פסול אין כותבים אחר עד שימלכו בבעל. שהרי לא עשה אותן שלוחים לגירושין ושמה לא רצה אלא שיכתבו ויתנו לשליח בלבד ולא ישאר להם בו מעשה אחר והרי כתבו ונתנו. לפיכך לא יכתבו אחר. ואם כתבו גט אחר כשר ונתנוהו לשליח (ונתנו לה) הרי זה ספק מגורשת.
- י** האומר לשנים או ליתר משנים כתבו גט ותנו לאשתי גרשוה שלחיה שבקוה תרכוה כתבו אגרת ותנו לה הרי אלו יכתבו גט כשר ויתנו לה. אמר להם פטרוה פרנסוה עשו לה כדת עשו לה כנימוס עשו לה כראוי לא אמר כלום. ואם כתבו גט ונתנו לה הרי זה גט בטל.
- יא** אמר להם הוציאוה עזבוה התירוה הניחוה הועילוה הרי זה ספק אם משמע מלות אלו גרושין או ענין אחר. לפיכך אין כותבין לה ואם כתבו גט ונתנו לה הרי זה ספק מגורשת.
- יב** האומר כתבו גט לאשתי הרי אלו כותבין וחותמין ונותנין לבעל בידו ואין נותנין לאשתו עד שיאמר להם ליתן לה. ואם נתנו לה אינו גט. במה דברים אמורים בבריא אבל במסוכן והוא אדם שקפץ עליו החלי במהרה והכביד עליו חליו מיד והיוצא בקולר אפילו על עסקי ממון והמפרש בים והיוצא בשיירא ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויחתמו ויתנו לה. שהדבר ידוע שלא נתכוון זה אלא לכתוב וליתן לה.

רמב"ם

יג בריא שאמר כתבו גט לאשתי וכתבו וחתמו ונתנו לה והרג עצמו מיד כגון שהשליך עצמו מן הגג או הפיל עצמו לים הרי זה גט כשר. עלה לגג ודחפתו הרוח ונפל ומת אינו גט. ספק הפיל עצמו ספק דחפתו הרוח הרי זה גט עד שיודע לך בודאי שהרוח דחפתו. וכן מי שהיה מושלך בבור ואמר כל השומע קולי יכתוב גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו לה. והוא שידעו אותו. ואע"פ שהעלוהו ולא הכירוהו הרי זה כשר שזה כשעת הסכנה הוא שכותבים ונותנים אע"פ שאינן מכירין. וכן מי שנפלו בו מכות רעות שא"א שיחיה מהן אפילו נשחטו בו רוב סימנין ורמז ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו שהרי עתה חי הוא אע"פ שסופו למות.

יד מי שהיתה רוח רעה מבעתת אותו ואמר כשהתחיל בו החלי כתבו גט לאשתי לא אמר כלום. מפני שאין דעתו נכונה ומיושבת. וכן שכור שהגיע לשכרותו של לוט. ואם לא הגיע הרי זה ספק.

טו מי שהיתה רוח רעה מבעתת אותו ואמר כשהתחיל בו החלי כתבו גט לאשתי לא אמר כלום. מפני שאין דעתו נכונה ומיושבת. וכן שכור שהגיע לשכרותו של לוט. ואם לא הגיע הרי זה ספק.

טז מי שהיתה רוח רעה מבעתת אותו ואמר כשהתחיל בו החלי כתבו גט לאשתי לא אמר כלום. מפני שאין דעתו נכונה ומיושבת. וכן שכור שהגיע לשכרותו של לוט. ואם לא הגיע הרי זה ספק.

יז מי שנשא כשהוא פקח ונתחרש ואין צריך לומר נשתטה אינו מוציא לעולם עד שיבריא. ואין סומכין על רמיזת החרש ולא על כתבו אף על פי שדעתו נכונה ומיושבת עליו. אבל אם נשא אשה כשהוא חרש מגרש ברמיזה שאין קידושין קידושין מן התורה כמו שביארנו וכשם שכונס ברמיזה כך מוציא ברמיזה.

יח המקדש קטנה על ידי אביה וגירשה כשהיא קטנה אביה מקבל גיטה ומשיגיע גט ליד האב נתגרשה. גירשה כשהיא נערה אם הגיע הגט לידה או ליד אביה נתגרשה. ואין עושה נערה המאורסה שליח לקבל גיטה מיד בעלה בחיי אביה. אבל האב עושה שליח לקבל הגט לבתו המאורסה בין קטנה בין נערה.

יט קדשה אביה כשהיא קטנה ומת. אם מבחנת בין גיטה לדבר אחר הרי זו מתגרשת משיגיע הגט לידה ואם לאו אינה מתגרשת עד שתבחין ואם גירשה אינה מגורשת.

כ מי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו ולא רצה לגרש. בית דין של ישראל בכל מקום ובכל זמן מכין אותו עד שיאמר רוצה אני ויכתוב הגט והוא גט כשר. וכן אם הכוהו עכו"ם ואמרו לו עשה מה שישראל אומרים לך ולחצו אותו ישראל ביד העכו"ם עד שיגרש הרי זה כשר. ואם העכו"ם מעצמן אנסוהו עד שכתב הואיל והדין נותן שיכתוב הרי זה גט פסול. ולמה לא בטל גט זה שהרי הוא אנוס בין ביד עכו"ם בין ביד ישראל. שאין אומרים אנוס אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחוייב בו מן התורה כגון מי שהוכה עד שמכר או עד שנתן. אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו או עד שנתרחק מדבר האסור לעשותו אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה. לפיכך זה שאינו רוצה לגרש מאחר שהוא רוצה להיות מישראל ורוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני כבר גרש לרצונו. לא היה הדין נותן שכופין אותו לגרש וטעו בית דין של ישראל או שהיו הדיוטות ואנסוהו עד שגירש הרי זה גט פסול הואיל וישראל אנסוהו יגמור ויגרש. ואם העכו"ם אנסוהו לגרש שלא כדין אינו גט. אע"פ שאמר בעכו"ם רוצה אני ואמר לישראל כתבו וחתמו הואיל ואין הדין מחייבו להוציא והעכו"ם אנסוהו אינו גט.

הלכה פרק ג

א כל גט שלא נכתב לשם האיש המגרש ולשם האשה המתגרשת אינו גט. כיצד סופר שכתב גט ללמד או להתלמד ובא הבעל ומצא שם שנכתב בגט זה כשמו ושם האשה כשם אשתו ושם העיר כשם עירו ונטלו וגירש בו אינו גט.

ב יתר על זה כתב לגרש את אשתו ונמלך ומצא בן עירו ואמר לו שמי כשמך ושם אשתי כשם אשתך ונטלו ממנו וגירש בו אע"פ שנכתב לשם גרושין אינו גט.

ג יתר על זה מי שיש לו שתי נשים ששמותיהן שוות וכתב לגרש את הגדולה ונמלך וגירש בו את הקטנה אינו גט. אף על פי שנכתב לשם האיש המגרש לא נכתב לשם זו שנתגרשה בו.

ד יתר על כן אמר לסופר כתוב ואי זו שארצה אגרש בו וכתב הסופר על דעת זו וגירש בו אחת מהן הרי זו ספק גירושין. וכל גט שכתבו שלא לשמה אע"פ שהעביר עליו קולמוס לשמה אינו גט.

רמב"ם

- ה** מי שכתב [גט] לגרש את אשתו ונמלך ולא גירשה ונתיחד עמה אחר שכתבו לא יגרשנה באותו הגט פעם אחרת כשירצה לגרשה. ואם גירשה באותו הגט הישן הרי זו מגורשת ותנשא בו לכתחלה שהרי נכתב לשמה והרי נתן לה עתה בעדים כהלכתו. ולמה לא יגרשנה בו לכתחלה גזרה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה.
- ו** אמר לסופר כתוב גט לפלונית ויהיה עמי לכשאשאנה אגרשנה בו ונכתב ונשאה וגירשה בו אינו גט. מפני שלא היתה בת גירושין ממנו כשנכתב גט זה ונמצא שנכתב שלא לשם גירושין. אבל אמר לו כתוב אותו לארוסתי לכשאשאנה אגרשנה וכנסה וגירשה בו כשר. כתבו ליבמתו ואחר שיבמה גירשה בו הרי זו ספק גירושין הואיל ואינה אשתו גמורה כשכתבו.
- ז** מפני תקנת סופר התירו חכמים לסופר שיכתוב טופסי גיטין ויניח מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן ומקום הרי את מותרת לכל אדם כדי שיכתבם לשם האיש המגרש ולשם האשה המתגרשת ואחר כך יחתמו העדים לשמו ולשמה.
- ח** סופר שכתב הגט לשמו ולשמה כהלכתו וחתמו העדים שלא לשמה הואיל ומסרו לה בעדים הרי זה גט. (אלא שהוא פסול. ולמה אינו בטל) לפי שאין העדים חותמין על הגט אלא מפני תקון העולם. ויש מי שאומר שאם חתמו העדים שלא לשמה הואיל והוא כמזוייף מתוכו הרי זה גט בטל. וכן אם היה אחד מעדיו פסול או שהיה בו עד אחד בלבד כשר. אע"פ שנמסר בעדים הרי זה גט בטל. ולא יראה לי דבר זה אלא כמזוייף לא מזוייף ודאי והואיל ונמסר בעדי מסירה כשרין הרי זה פסול מדבריהם.
- ט** המביא גט ואבד ממנו ומצאו. אם אבד ממנו במקום שאין השיירות מצויות אפילו מצאו לאחר זמן מרובה הרי זה בחזקת שהגט שאבד ממנו הוא הגט שנמצא ותגרש בו. אבד במקום שהשיירות מצויות אם מצאו מיד ועדיין לא שהה אדם שם מן העוברים או שמצאו בכלי שהניחו בו ויש לו טביעות עין בארכו ורחבו של גט שהיה כרוך הרי הוא בחזקתו ותגרש בו.
- י** הוחזק באותו המקום איש אחד ששמו כשמו שבגט חוששים שמא גט זה הנמצא של אותו האיש האחר הוא הואיל ועבר אדם שם ואע"פ שלא שהה ואם נתגרשה בו הרי זו ספק מגורשת. אבל אם לא עבר אדם שם הרי זה בחזקתו אע"פ שהוחזקו שם שנים ששמותיהן שוין.
- יא** היה לעדים בגט סימן מובהק כגון שאמרו נקב יש בו בצד אות פלוני. או שאמרו מעולם לא חתמנו אלא על גט אחד שיש בו שמות כשמות אלו הרי זה בחזקתו ותגרש בו ואע"פ שמצאו אחר זמן מרובה ובמקום שהשיירות מצויות והוחזקו שם שנים ששמותיהן שוין.
- יב** שנים ששלחו שני גיטין ונתערבו נותנין שניהן לזו ושניהן לזו בעדי מסירה. לפיכך אם אבד אחד מהן הרי השני בטל.
- יג** מי שהיו לו שני שמות. וכן אשה שיש לה שני שמות כשמגרש כותב שמו ושמה שהן רגילין בו ויודעין בו ביותר ואומר איש פלוני וכל שם שיש לו גירש אשה פלונית וכל שם שיש לה. ואם כתב חניכתו וחניכתה כשר.
- יד** כתב השם שאינם ידועים בו ביותר וכתב כל שם שיש לו הרי זה פסול. שינה שמו או שמה ושם עירו או שם עירה אע"פ שכתב כל שם שיש לו וכל שם שיש לה אינו גט.
- טו** הכל כשרין לכתוב את הגט חוץ מחמשה. עכו"ם ועבד וחרש ושוטה וקטן. אפילו אשה עצמה כותבת את גיטה. ישראל שהמיר לעכו"ם או שהוא מחלל שבתות בפרהסיא הרי הוא כעכו"ם לכל דבריו.
- טז** ולמה אין כותבין אלו החמשה מפני שצריך הכותב לכתוב לשם האיש המגרש ולשם האשה המתגרשת והעכו"ם על דעת עצמו הוא כותב. וחרש שוטה וקטן אינן בני דעה. והעבד אינו בתורת גיטין וקידושין לפיכך הוא פסול כעכו"ם לכל דבריו. ואם כתב הגט אחד מחמשה אלו אינו גט אע"פ שחתמו בו עדים כשרים ונמסר לה בכשרים.
- יז** כתב אחד מחמשה אלו טופס הגט והניח מקום התורף שהוא מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן ומקום הרי את מותרת לכל אדם וכתבן הפקח הגדול הישראלי לשמו הרי זה גט כשר.
- יח** מותר להניח חרש שוטה וקטן לכתוב טופס הגט לכתחלה והוא שיהיה גדול הפקח עומד על גבן. אבל העכו"ם והעבד אין כותבין הטופס לכתחלה ואפילו ישראל עומד על גבן שלא התירו לכתוב טופסי גיטין שלא לשמה לכתחלה אלא מפני תקנת סופר כמו שביארנו.

רמב"ם

יט	הכותב גט בשבת או ביום הכפורים בשגגה ונתנו לה הרי זו מגורשת. כתבו וחתמו בו ביום בזדון ונתנו לה אינה מגורשת שהרי העדים פסולין מן התורה. כתבו ביו"ט בזדון ונמסר לה בפני עדים כשרים ביו"ט הרי זה גט פסול.
הלכה פרק ד	
א	אין כותבין את הגט אלא בדבר שרישומו עומד כגון דיו וסקרא וקומוס וקנקנתום וכיוצא בהן. אבל אם כתבו בדבר שאינו עומד כגון משקין ומי פירות וכיוצא בהן אינו גט. כתבו באבר בשחור ובשיחור כשר ואין כותבין בהן לכתחלה.
ב	כותבין במי עפצא לכתחלה על גב הנייר והעור וכיוצא בהן אבל לא על גבי מגילה עפוצה מפני שאינו ניכר ואם כתב אינו גט וכן כל כיוצא בו. על הכל כותבין את הגט ואפילו על איסורי הנאה. וכותבין על דבר שיכול להזדייף והוא שיתנו לה בעדי מסירה.
ג	כיצד כותב (אותו) על הנייר המחוקק על הדפתרא ועל החרס ועל העלין ועל ידו של עבד ועל קרן של פרה ומוסר לה העבד והפרה או הנייר המחוקק והדפתרא וכיוצא בו בפני עדים.
ד	היה הגט חקוק על ידו של עבד בכתובת קעקע והיה יוצא מתחת ידה והיו העדים חקוקים על ידו הרי זו מגורשת אע"פ שאין לה עדי מסירה. שהרי אין יכול להזדייף. אפילו היו מוחזקין בעבד שהוא שלו וגט חקוק על ידו והוא יוצא מתחת ידה והיא אומרת בעדים נמסר לי הרי זו ספק מגורשת שמא מעצמו נכנס לה שהגודרות אין להן חזקה.
ה	היה הגט חקוק על הטבלא והעדים עליו והוא יוצא מתחת ידה אע"פ שהן מוחזקין בטבלא שהוא שלה הרי זו מגורשת שהאשה עצמה כותבת את גיטה. שאין קיום הגט אלא בחותמיו אם אין שם עדי מסירה.
ו	חקק הגט על הלוח או על האבן או על טס של מתכת אם חפר ירכי האותיות כשר. שזה כתב הוא, הרי הוא אומר כתובה בעט ברזל כלומר שהוא חפרו. וכן אם חקק הירכות מאחורי הטס עד שבלטו בפני הטס אבל אם חפר תוך האות עד שיראו הירכות גבוהות מכאן ומכאן ככתב דינר זהב שהכתב בולט אינו גט שאין זה כתב.
ז	המקרע על העור תבנית כתב או שרשם על העור תבנית כתב הרי זה כשר. כותבין את הגט בכל כתב ובכל לשון. גט שנכתב בכתב מן הלשוניות ועדיו חתומין בכתב אחר כשר. והוא שיהיו העדים מכירין לשון הכתב והכתיבה.
ח	אחד מן העדים חתם בכתב (לשון אחת) והעד השני בכתב לשון אחרת כשר. אבל אם היה מקצת הגט כתוב בלשון אחת ומקצתו בלשון אחרת פסול.
ט	כל לשון שיכתב בה הגט צריך שיזהר הסופר בדברי הגט שלא יהא משמען שני ענינים עד שנמצא הקורא אומר שמא לכך ולכך נתכוון שאין משמעו לשון גירושין או שמא לענין זה נתכוון שמשמעו לשון גירושין. אלא יהיו הדברים שאין בהן ספק באותו הלשון אלא משמען ענין אחד שגירש ושלח פלוני את פלונית.
י	וכן צריך שיהיה אותו הכתב מבואר היטב באותו הכתב שיכתוב בו עד שידעו הקטנים לקרותו שמכירים אותו כתב שאינן לא נבונים ולא סכלים (ולא בקטנים) אלא בינונים. ולא יהיה כתב מעוקם ומבולבל שמא תדמה אות לאות ונמצא הענין משתנה.
יא	היה בו משמע שני ענינות, או שהיה בכתבו עיקום או בלבול עד שאפשר שיקרא ממנו ענין אחר--הואיל ונקרא לעניין הגירושין ויש בו משמע גירושין, הרי זה פסול כבר נהגו ישראל כולם לכתוב הגט בלשון ארמי, ובנוסח זה, אף על פי שמותר לכותבו בכל לשון, לכתחילה
יב	וזה הוא נוסח הגט: בכך וכך בשבת כך וכך לירח פלוני בשנת כך וכך ליצירה או לשטרות למניינא די רגילנא לממני ביה במקום פלוני איך אנא פלוני בן פלוני דממקום פלוני וכל שום אחרן וחניכה דאית לי ולאבהתי ולאיתי ולאתריהון דאבהתי צביתי ברעות נפשי כיד לא אניסנא ופטריתי ושבקית ותרוכית יתיכי ליכי אנתי פלונית בת פלוני דממתא פלונית וכל שום אחרן וחניכה דאית ליכי ולאבהתיכי ולאיתיכי ולאתריהון דאבהתיכי די הוית אנתתי מקדמת דנא וכדו פטריתי ושבקית ותרוכית יתיכי ליכי די תהויין רשאה ושלטאה בנפשיכי למהך להתנסבא לכל גבר די תצביין ואנש לא ימחה בידיכי מן שמי מן יומא דנן ולעלם והרי את מותרת לכל אדם ודן דיהוי ליכי מני ספר תרוכין וגט פטורין ואגרת שבוקין כדת משה וישראל והעדים חותמים למטה, כמו שביארנו

רמב"ם

- יג** כשיכתוב הגט בלשון הזה ובנוסח זה לא יכתוב ודין ביו"ד שמא יקרא הקורא ודין כלומר משפט יהיה ביני וביניך. ולא יכתוב ואיגרת ביו"ד שמא יקרא הקורא ואי גרת כלומר אם זנית. לא יכתוב לימהך ביו"ד שמא יקרא הקורא לי מהך [וכן ירחיק רגל הה"א מגגה שמא יקרא למחך] כלומר לשחוק. ולא יכתוב תהויין ותצביין בשני יודיין שמא יקרא הקורא תהויין ותצביין כלומר שהוא מדבר עם שתי נשים ונמצא שאינו מגרש לזו אלא לשתיים אחרות. וכן יאריך לוי"ו דוכדן שמא תדמה לוי"ד ויהיה משמעו וכדי כלומר בתנאי זה אפטור אותך. וכן יאריך לוי"ו דתרוכין ושביקין שמא תדמה לוי"ד ויהיה משמע תריכין ושביקין כלומר שהוא אומר לה שהיא שבקה וגירשה אותו. ועל דרך זה צריך להזהר בכל לשון ובכל כתב שיכתוב שלא יהיה בו משמע שתי עניינות.
- יד** הרי שכתב בנוסח זה ולא האריך ווי"ן אלו או לא כתב היודיין היתרות או שכתב היודיין שאמרנו שלא יכתבו הרי זה גט פסול וכן כל כיוצא בזה בכל לשון פסול.
- טו** גט שמחק בו אות או תיבה או שתלה בין השטין. אם מטופס הגט הרי זה כשר. ואם מן התורף אינו גט. ואם חזר ופירש בסוף הגט שאות פלונית תלויה או על מחק אפילו מתורף הגט כשר כשאר שטרות. וכן גט שנמצא קרוע שתי וערב שהוא קרע של בית דין הרי זה גט בטל כשאר השטרות. אבל אם נקרע ואינו קרע של בית דין כשר.
- טז** נימוק או שהרקיב או שנעשה ככברה כשר. נמחק או נטשטש ובבואה שלו קיימת אם יכול לקרות כשר ואם לאו אינו גט.
- יז** בד"א כשהיה הגט יוצא מתחת ידה בעדי חתימה ואין שם עדי מסירה אבל אם יש שם עדים שנמסר לה הגט בפניהם והיה כשר הרי זה כשר. אע"פ שהיה תורף הגט על המחק או בין השיטין או שהיה קרוע שתי וערב כשנתן לה בפניהם.
- יח** חמשה שכתבו גט אחד לחמש נשותיהן. אם כתבוהו בכלל כגון שכתבו בכך בשבת גירש פלוני לפלונית ופלוני לפלונית וכן אמר כל אחד מהן לאשתו ליכי די תהויין וכל טופס הגט ושני עדים חותמין מלמטה הרי זה גט כשר וינתן לכל אחת מהן בעדי מסירה. ואם אין שם עדי מסירה כלל כל מי שתצא מגילה זו מתחת ידה מגורשת. אבל אם כתב בכך בשבת גירש פלוני לפלונית והשלים הגט והתחיל תחתיו גט אחר באותה מגילה וכתב וביום זה או בכך בשבת גירש פלוני לפלונית והשלים הגט השני. וכן עד שהשלים כל הגיטין והעדים מלמטה אם ניתנה מגילה זו לכל אחת מהן בעדי מסירה הרי כולן מגורשות. ואם אין שם עדי מסירה והיתה מגילה זו יוצאה מתחת יד אחת מהן אם היתה זו שגיטה באחרונה שהעדים נקראין עמו הרי זו מגורשת ואם היתה המגילה יוצאה מתחת יד אחת מן הראשונות הרי זו ספק מגורשת.
- יט** כתב אנו פלוני ופלוני גירשנו נשותינו פלונית ופלונית והשלים הגט אע"פ שנמסר לכל אחת מהן בעדי מסירה אינו גט שאין שתי נשים מתגרשות בגט אחד שנאמר וכתב לה ולא לה ולחברתה. חזר ופרטן בתוך הגט וכתב פלוני גירש פלונית ופלוני גירש פלונית בזמן פלוני הרי אלו כשרים.
- כ** כתב שני גיטין בשני דפין במגילה אחת זה בצד זה. אם יש שם שני עדים נקראים בסוף גט זה ושני עדים בסוף גט זה הרי זה כשר וכל שתצא מגילה זו מתחת ידה מגורשת.
- כא** היו שם שני עדים בלבד באים מתחת גט זה לתחת גט זה. אם יצא מתחת יד זו שהעדים נקראים עם גיטה הרי זו מגורשת. ואם יצא מתחת יד שנייה שאין העדים נקראים עמו אינו גט עד שימסור לה בעדים.
- כב** כתב שני גיטין בשני דפין זה למעלה מזה והעדים בין שני הגיטין שנמצאו בסוף הראשון ולמעלה מן השני. אם היה יוצא מתחת יד זו שהעדים נקראין בסוף גיטה הרי זו מגורשת. וזו שהעדים נקראין בראש גיטה מלמעלה אינה מגורשת. העדים שחתמו בראש הדף של גט או מצדו או מאחוריו אינו גט ואם נמסר לה בעדים כשר.
- כג** הקיף ראש הדף זה לראש דף זה והעדים באמצע שנמצאו העדים בראש שני הגיטין שניהם בטלין. ואם נמסרו להן בעדים שניהם כשרים.
- כד** שייר מקצת הגט וכתבו בדף השני והעדים מלמטה בסוף הדף השני כשר. והוא שיהיה ניכר במגילה שלא נחתך ושלכך נתכוון הסופר שישלים בדף השני. אבל אם אינו ניכר אע"פ שנמסר בעדים הרי זו ספק מגורשת. שמא שני גיטין היו ונחתך מקצת זה מסוף הדף ומקצת השני מראש הדף.

רמב"ם

כה הרי שכתב הגט ואחר שגמר כתב שאלו בשלום פלוני או שלום עליך פלוני רעי וכיוצא בזה וחתמו העדים מלמטה והרי גט זה יוצא מתחת ידה הרי זו ספק מגורשת. שמא לא חתמו העדים אלא על שאילת שלום. אבל אם כתב ושאלו בשלום פלוני או בשלום עליך רעי וכיוצא בזה שהרי ליוה דברים אלו על דברי הגט ועל שניהם חתמו הרי זו מגורשת. ואם נמסר לה בעדים בין כך ובין כך הרי זה גט כשר.

הלכה פרק ה

א זה שנאמר בתורה ונתן בידה אין ענין הכתוב אלא שיגיע הגט לה ואחד ידה או חיקה או חצרה או שלוחה שעשתה ידו כידה הכל אחד הוא. ואחד חצרה הקנויה לה או חצרה המושכרת או שאולה לה הכל רשותה הוא ומשיגיע גט לרשותה נתגרשה.

ב הזרק גט לאשתו לתוך חצרה. אם היתה עומדת שם בצד חצרה נתגרשה. ואם לאו לא נתגרשה עד שתעמוד בצד חצרה ואף על פי שהיא חצר שישתמר הגט בתוכה. שחוב היא לה הגירושין ואין חבין לאדם אלא בפניו.

ג היתה עומדת בראש הגג שלה והוא מלמטה בחצרו וזרקו לה למעלה כיון שהגיע לאויר מחיצות המעקה או לפחות משלשה טפחים סמוך לגג נתגרשה ובלבד שינוח. אבל אם נמחק או נשרף קודם שיגיע לה אע"פ שנמחק לאחר שהגיע לאויר מחיצות או אחר שהגיע לפחות משלשה טפחים סמוך לגג כגון שנשבה הרוח והעלתהו ונמחק או נשרף הואיל ואינו הולך לנוח אינו גט ולא נתגרשה.

ד היה הגג שלו והוא מלמעלה בו והיא מלמטה בחצר שלה וזרק לה גיטה. כיון שיצא הגט ממחיצות הגג והגיע למחיצות מקומה שהיא עומדת בו נתגרשה.

ה זרקו לרשותה לתוך האש ונשרף או לתוך המים [ונמחק או] נאבד אינו גט. אבל אם הגיע לרשותה [ונח] ואח"כ בא האש ושרפתה הרי זה גט.

ו זרקו על גבי קנה או רומח הנוצצים ברשותה אינו גט עד שינוח במקום המשתמר בו. שתי חצרות זו לפניו מזו הפנימית שלה והחיצונה שלו וכותלי החיצונה גבוהות על הפנימית כיון שזרק הגט לתוך אויר החיצונה נתגרשה. שהפנימית בכותלי החיצונה משתמרת משא"כ בקופות.

ז כיצד שתי קופות זו לפניו מזו הפנימית שלה והחיצונה שלו וזרק לה גיטה בתוכן אפילו הגיע לאויר הפנימית אינה מגורשת עד שינוח על צד הקופה הפנימית. במה דברים אמורים בשהיתה מוטה על צדה ואין לה שולים אבל יש לה שולים אפילו נח בקרקעיתה אינה מגורשת שכלי האשה ברשות הבעל אינו קונה לה הגט אלא אם כן אינו מקפיד על מקומו.

ח זרק לה גיטה והיא בתוך ביתו או בתוך חצרו אינה מגורשת עד שיגיע הגט לידה או לכלי מן הכלים שלה שאין הבעל מקפיד על מקומו כגון צלוחית או כפיפה קטנה או כיוצא בהן. וכן אם הגיע למטה שלה שהיא יושבת עליה והיתה גבוהה עשרה טפחים הרי זו מגורשת שהרי חלקה רשות לעצמה ואין הבעל מקפיד על מקום כרעי המטה.

ט השאיל לה הבעל מקום בחצרו ולא ייחדו [לה] וזרק לה גט והגיע לארבע אמות שלה שהיא עומדת בהן הרי זו מגורשת. נתגלגל ונפל ע"ג קורה או ע"ג סלע רחוק ממנה. אם המקום שנפל עליו אין בו ארבע אמות על ארבע אמות ואינו גבוה עשרה ואין לו שם לווי הרי זה לא חלק רשות לעצמו וכאילו הוא והיא במקום אחד. ואם יש שם אחד משלשה דברים אלו חלק רשות לעצמו ומקום אחד השאיל לה שני מקומות לא השאיל לה ואינה מגורשת עד שיגיע הגט לידה.

י זרק לה גיטה לרשותה ועבר בתוך רשותה שהיא עומדת בה ונפל חוץ לרשותה אע"פ שעבר בפחות משלשה סמוך לארץ אינה מגורשת עד שינוח ברשותה.

יא היתה עומדת על גגה (זו) וזרקו לה ונפל בגג אחר סמוך לו. אם יכולה לפשוט ידה וליטלו הרי זו מגורשת שאע"פ שדוירין חלוקין למעלה כשם שהן חלוקין למטה אין בני אדם מקפידין על מקום כיוצא בזה.

יב היתה ידה קטפרס וזרק הגט על ידה ונפל לארץ. אם נפל לתוך ארבע אמות שלה ונח הרי זו מגורשת. נפל לתוך היס או לתוך האש אינה מגורשת. והוא שהיתה עומדת ע"ג המים או סמוך לאש שמתחלת נפילתו לאיבוד היה עומד.

רמב"ם

- יג** זרקו לה ברשות הרבים או ברשות שאינה של שניהם קרוב לו אינה מגורשת. היה הגט מחצה למחצה וממחצה למחצה עד שיהיה קרוב לה הרי זו ספק מגורשת. היה קרוב לה כדי שתשוח ותטלנו הרי זו פסול עד שיגיע גט לידה ואחר כך תנשא בו לכתחלה.
- יד** כיצד הוא קרוב לו. היה הוא יכול לשמרו והיא אינה יכולה לשמרו זה הוא קרוב לו שניהם יכולים לשמרו או ששניהם אין יכולין לשמרו זה הוא מחצה למחצה.
- טו** בא הוא תחלה ועמד ואחר כך עמדה היא כנגדו וזרקו לה. אם היה הגט בתוך ארבע אמות שלו אינה מגורשת אע"פ שאם תשוח ותטלנו. עמדה היא תחלה ובא הוא ועמד כנגדה וזרקו לה אע"פ שהוא מחצה למחצה הואיל והוא לתוך ארבע אמות שלה הרי זה גט פסול עד שיגיע הגט לידה.
- טז** זרק הגט לידה והיה קשור במשיחה וקצת המשיחה בידו. אם יכול לנתקו ולהביאו אצלו אינה מגורשת עד שתפסק המשיחה. ואם אינו יכול לנתקו הרי זו מגורשת.
- יז** נתן הגט ביד עבדה והוא נעור והיא משמרתו. אם היה כפות הרי זה גט וכאילו הגיע לחצירה שהיא עומדת בצדה. ואם אינו כפות אינו גט. נתנו ביד העבד והוא ישן והיא משמרתו הרי זה פסול ואם היה כפות הרי זו מגורשת.
- יח** כתב הגט ונתנו ביד עבדו וכתב לה שטר מתנה עליו כיון שזכתה בעבד זכתה בגט ונתגרשה אם היה כפות. ואם אינו כפות ונעור קנתה העבד ואינה מגורשת עד שיגיע הגט לידה. וכן אם נתן הגט בחצרו ומכר לה החצר או נתנו לה כיון שקנתה החצר בשטר או בכסף או בחזקה נתגרשה.
- הלכה פרק ו**
- א** השליח שעושה האשה לקבל לה גיטה מיד בעלה הוא הנקרא שליח קבלה. ומשיגיע הגט ליד שלוחה תתגרש כאילו הגיע לידה. וצריכה לעשותו בשני עדים. וצריכה שני עדים שיעידו שהגיע הגט ליד שלוחה ואפילו הם הראשונים או אחד מן הראשונים הרי זו עדות גמורה.
- ב** במה דברים אמורים בשאבד הגט או נקרע. אבל אם היה הגט יוצא מתחת ידי שליח קבלה אינו צריך עדים. בין שנתנו לו הבעל בינו לבין שני עדים. יציאתו מתחת ידו כיציאתו מתחת ידי האשה. ואף על פי כן לא יתן לו הגט לכתחלה אלא בעדי מסירה כמו האשה עצמה.
- ג** הבעל אינו יכול לעשות שליח לקבל גט לאשתו. אבל יכול לעשות שליח להוליך הגט לאשתו וזה הוא הנקרא שליח הולכה.
- ד** וכן האשה שולחת שליח להביא לה גט מיד בעלה וזה הוא הנקרא שליח הבאה. ואין שליח הולכה והבאה צריך עדים.
- ה** ואין האשה מתגרשת בגט ששלח הבעל או שהביא לה שליח הבאה עד שיגיע גט לידה. וכל מקום שנאמר בענין גיטין שליח סתם הוא שליח הולכה או שליח הובאה.
- ו** הכל כשרין לשליחות הגט בין לשליח קבלה בין לשליח הולכה והבאה חוץ מן החמשה. העכו"ם והעבד והחרש והשוטה והקטן. ואם קבל או הביא אחד מהן אינו גט.
- ז** אבל הנשים והקרובים כשרים. ואפילו הפסולין מדברי סופרים בעבירה כשרין לשליחות גט. אבל הפסולין בעבירה מדברי תורה פסולין להבאת הגט ואם הביאו הרי זה פסול. במה דברים אמורים כשנתקיים הגט בחותמו אבל אם לא נסמך בו אלא על דברי פסול בעבירה מן התורה אינו גט.
- ח** היה השליח קטן כשנתן לו הגט וגדל כשהביאו. חרש ונתפקח. שוטה ונשתפה. עכו"ם ונתגייר. עבד ונשתחרר. הרי זה בטל. אבל אם נתן לו הגט והוא פקח ונתחרש וחרש ונתפקח. היה שפוי כשנתן לו הגט ונשתטה וחרש ונשתפה כשהביא הגט ליד אשה הרי זה גט כשר מפני שתחלתו וסופו בדת.
- ט** האשה שעשתה שליח בעדים ואמרה לו טול לי גיטי ויהא לי בידך הרי זה שליח לקבלה וכאילו אמרה לו התקבלי גיטי. ויש לאשה לעשות שליח קבלה לקבל לה גיטה מיד שלוחו של בעלה. וקטנה אינה עושה שליח לקבלה. אע"פ שחצרה קונה לה גיטה כגדולה. מפני ששליח קבלה צריך עדים ואין מעידין על הקטן שאינו בן דעה גמורה.

רמב"ם

- י** האשה שעשתה שליח לקבלה ואמר לו הבעל אין רצוני שתקבל לה גיטה אלא הרי זה גיטה הולך אותו לה. הרשות ביד הבעל ונעשה זה שליח להולכה ולא שליח לקבלה. אבל אם אמר לו התקבל לה גיטה [או הא לך] או זכה לה לא עקר שליחות הקבלה. אבל אם אמר לו הולך לה עקר שליחות הקבלה ונעשה שליח הבעל. וכך אם אמר לו הולך ותן לה עקר שליחות הקבלה.
- יא** שליח האשה שבא לקבל גט מן הבעל ואמר לו שליח קבלה אני ואומר לו הבעל הולך גט זה כמו שאמרה כלומר אני עוקר שליחותך אלא בין שעשתה אותך שליח קבלה או שליח הבאה הרי אתה כמו שאמרה והביא את הגט. ואמרה לו לא [שליח לקבלה] שמתוך אלא שליח הבאה אפילו הגיע לידה אינה מגורשת. שהרי עקר השליח שליחות שאמרה היא ואמר לבעל מעולם לא נעשיתי שליח הבאה לה.
- יב** אמר שליח לבעל שליח הבאה אני ואמר לו הבעל הולך כמו שאמרה והביא את הגט. ואמרה לו שליח לקבלה שמתוך כיון שהגיע גט לידה מגורשת שהרי לא עקר שליחות שאמרה אלא גרע אותה שהרי היא אומרת לקבלה והוא אומר לבעל להבאה בלבד.
- יג** הבעל ששלח גט לאשתו בא שליח ליתנו לה ולא נטלתו. אלא אמרה לו בפני עדים יהיה (לי) גט זה פקדון אצלך. או שאמרה לו הרי אתה שליח לקבלו לי הרי זו מגורשת בספק עד שיגיע גט לידה. ומשיגיע הגט לידה תתגרש ודאי.
- יד** שליח שהביא גט כשהוא נותנו לה נותנו לה בפני שנים ואותן השנים צריכין לקרותו ואח"כ ינתן לה בפניהם שדין השליח עם האשה כדין הבעל עמה שתחתיו הוא קם. לפיכך אם נתנו השליח לה ולא קראוהו עדי מסירה ונטלתו וזרקתו לים הרי זו ספק מגורשת.
- טו** עבר השליח ונתן הגט בינו לבניה יטלנו ממנה ויחזור ויתנו לה בפני שנים. ואם מת הואיל והגט יוצא מתחת ידה מקויים בחותמיו הרי זה גט כשר.
- טז** שליח שנטל הגט וקודם שיגיע ליד האשה חזר הבעל ואמר לו גט ששלחתי עמך בטל הוא. או שקדם ואמר לאשה גט ששלחתי לך בטל הוא. או ששלח שליח אחר לבטלו. או שאמר לאחרים גט ששלחתי לאשתי בטל הוא. הרי זה בטל ואע"פ שהגיע גט לידה. וכל המבטל בפני אחרים צריך שיבטל בפני שנים. ואם אחר שהגיע גט לידה או ליד שליח קבלה אינו יכול לבטלו ואף על פי שחזר בתוך כדי דבור ובטלו הואיל ואחר שהגיע לידה או ליד שליח קבלה או לחצרה בטלו אינו בטל והרי זה גט כשר.
- יז** היה מחזר ומבקש שליח כדי לבטלו. או שהיה מבקש שנים שיבטלנו בפניהם ובין שהוא מחזר ורודף הגיע גט לידה ואחר כך בטלו אינו בטל. אע"פ שהיה מחזר לבטלו קודם שהגיע הגט לידה.
- יח** אמר לעשרה כתבו גט ותנו לאשתי יכול לבטל לזה שלא בפני זה ואפילו בפני שנים אחרים. שלח הגט ביד שנים הרי זה יכול לבטל זה שלא בפני זה ואפילו היו עשרה משביטלו בפני אחד מהם בטל הגט.
- יט** וכן מי שאמר לשנים גט שאני כותב לאשתי בטל הוא וכתב אחר כך גט ונתנו לה בפני שנים אחרים הרי זה בטל. וזו היא מסירת המודעה על הגט. וכן אם אמר להם כל גט שיכתוב לי פלוני בטל. או כל גט שאכתוב בבית דינו של פלוני הרי זה גט בטל. או כל גט שאכתוב מכאן ועד עשרים שנה בטל הרי גט בטל. וכן אם אמר בפני שנים כל גט שאכתוב לפלונית אשתי בטל הוא וכל דבר שאבטל בו מודעה זאת הרי הוא בטל וכתב אחר כך ונתנו לה אע"פ שביטל המודעה קודם שיכתוב הגט הרי הגט בטל.
- כ** אם כן מהו תקנת דבר זה. שיאמרו לו העדים קודם כתיבת הגט אמור בפנינו שכל הדברים שמסרת שגורמין כשיתקיימו אותן הדברים לבטל גט הרי הן בטלים והוא אומר הן. ואחר כך אומר להם לכתוב ולחתום וליתן לה ולא יניחוהו לילך עד שיגיע הגט לידה כדי שלא יצא ויבטלו. ואין המוסר מודעה ולא המבטל מודעה צריך קנין.
- כא** השולח גט ביד השליח וביטל הגט הרי חוזר ומגרש בו כשירצה. שלא ביטלו מתורת גט אלא מתורת שליחות. לפיכך אם היה הגט ביד הבעל וביטלו כגון שאמר גט זה בטל הוא אינו מגרש בו לעולם והרי הוא כחרס הנשבר ואם גירש בו אינה מגורשת. וכן אם פירש בעת שבטלו והוא ביד השליח ואמר גט ששלחתי הרי הוא בטל מלהיות גט אין מגרש בו לעולם.
- כב** באי זה לשונות מבטל הגט אמר בטל הוא. אי אפשר בו. גט זה לא יועיל. לא יתיר. ולא יעזוב. ולא ישלח. ולא יגרש. יהי כחרס. יהי חרס. הרי הוא כחרס. ואם אמר אחד מאלו וכל הדומה להן הרי זה ביטלו.

רמב"ם

- כג** אבל אם אמר גט זה אינו. גט פסול הוא. אינו מועיל. אינו מתיר. אינו משלח. אינו מגרש. חרס הוא. לא אמר כלום. שאין זה לשון מבטל אלא לשון מודיע אמתת הדבר והרי הודיע לנו דבר שאינו כן. כמי שאומר על דבר אסור שהוא מותר או על דבר הטמא שהוא טהור.
- כד** אמר גט זה בטל שמשמעו פעל שעבר כגון חמק עבר הרי זה ספק. לפיכך אם נתגרשה בגט זה הרי ספק מגורשת.
- כה** מי ששלח גט לאשתו ובא שליח ואמר לו לא מצאתיה או לא רצתה ליקח. ואמר הבעל ברוך הטוב והמטיב או כיוצא בדברים אלו שמשמיעין שאין בדעתו לגרשה שהרי שמח בעכוב הגט. לא בטל הגט אלא יתן ותהיה מגורשת עד שיאמר לו בפירוש לא תתן לה או יבטל בפירוש.
- כו** מי ששלח גט לאשתו וחזר וביטלו בפני שנים אחרים. וכן מי שמסר מודעא על הגט מכין אותו מכת מרדות מפני שגורם להיות ממזרים. שהרי יגיע גט לידה ותנשא בו ואחר זמן יצאו עדים שביטל בפניהם או שמסר מודעא בפניהם קודם שיכתוב הגט ונמצא הולד ממזר.
- כז** שליח שהביא גט ונתנו לאשה אין אומרים שמא ביטלו הבעל אלא נותנין אותו לה בחזקת שהוא כשר ותנשא בו. ואם נמצא אחר כן שביטלו תצא והולד ממזר. וכן הכותב גט ונתנו לאשתו אין אומרים שמא מסר מודעא על גט זה אלא הרי הוא בחזקת כשרות ותנשא בו.
- כח** וכן המביא גט והניח הבעל חולה או שהיה זקן נותנו לה בחזקת שהוא קיים. אבל אם הניחו גוסס שרוב גוססין למיתה ואע"פ שנתנו לה הרי זה ספק גירושין שאין גט לאחר מיתה. וכן עיר שהקיפה החיל והיא במצור וספינה המוטרכת בים והיוצא לדון הרי אלו בחזקת חיים. ואם היה גט אחד מהן ביד השליח נותנו לאשתו ותהיה בחזקת מגורשת.
- כט** אבל עיר שכבשה הגייס והובקעה וספינה שאבדה בים והיוצא ליהרג מב"ד של עכו"ם. ומי שגררתו חיה או שטפו נהר או נפלה עליו מפולת נותנים עליהם חומרי חיים וחומרי מתים. ואם היה גט אחד מהם ביד השליח אינו נותנו לאשתו ואם נתנו לה הרי זה ספק מגורשת. ואם נודע שמת הבעל קודם שיגיע הגט לידה אינו גט.
- ל** הבעל ששלח גט לאשתו הרי הוא חייב במזונותיה ובכל תנאי כתובה עד שיגיע הגט לידה או ליד שליח קבלה.
- הלכה פרק ז**
- א** שליח שהביא גט ממקום למקום בארץ ישראל אע"פ שלא ראה כתיבת הגט ולא ידע מי הם עדיו אלא נתן לו הבעל גט ואמר לו תן גט זה לאשתי הרי זה נותנו לה בפני עדים ואע"פ שאין עדיו ידועין אצלנו ותהיה מגורשת בו.
- ב** בא הבעל וערער ואמר לא גירשתיה מעולם וגט שהובא לה מזוייף הוא יתקיים בחותמיו. ואם לא נתקיים ולא נודעו עדיו כלל תצא והולד ממזר שהרי אינה מגורשת [אבד הגט הרי זה ספק מגורשת]. לפיכך נשים שחזקתן שהן שונאות זו את זו אין נאמנות להביא גט בארץ ישראל זו לזו שמא מזוייף הוא ותתכוין לקלקל אותה כדי שתנשא ותאסר על בעלה.
- ג** ואלו הן הנשים שחזקתן שונאות זו את זו. חמותה ובת חמותה וצרתה אפילו היתה צרתה נשואה לאחר. ויבמתה אפילו היתה אחותה ובת בעלה. אבל שאר כל הנשים כשרות.
- ד** המביא גט ממקום למקום בארץ ישראל וחלה או נאנס משלחו ביד אחר. וכן השני אם חלה משלחו ביד אחר ואפילו מאה, ואין צריך עדים לחזור ולעשות שליח בפניהם. והאחרון שהגיע הגט לידו נותנו לה בפני שנים ותתגרש בו אע"פ שמת הראשון.
- ה** שליח שהביא גט ממקום למקום בחו"ל או מא"י לחו"ל. או מחו"ל לארץ. אם היה השליח עומד בשעת כתיבת הגט וחתמתו הרי זה אומר בפני שנים בפני נכתב ובפני נחתם ואח"כ יתן לה בפניהם ותתגרש בו. ואע"פ שאין עדיו ידועין אצלנו. ואפילו היו שמות עדיו כשמות העכו"ם אין חוששין להן.
- ו** בא הבעל ועמד וערער אין משגיחין בו. לפיכך אף הנשים ששונאות זו את זו נאמנות להביא גט זה ולומר בפני נכתב ובפני נחתם.

רמב"ם

- ז** וכן שליח שהביא גט בארץ ישראל ואמר בפני נכתב ובפני נחתם אע"פ שאינו צריך אם יבא הבעל ויערער אין משגיחין בו. ואם אין השליח עומד בשעת כתיבה וחתומה לא ינתן לה אלא אם כן נתקיים בחותמיו. ויש לשליח להיות מכלל השלשה שקיימו אותן בחותמיו. ואם לא נתקיים ונתן לה הרי זה פסול עד שיתקיים. ואם בא הבעל ויערער ולא נתקיים אינה מגורשת. אבד הגט הרי זה ספק מגורשת.
- ח** ומפני מה הצריכו לומר בפני נכתב ובפני נחתם בחוץ לארץ. כדי שלא תהיה האשה צריכה לקיימו אם יבא הבעל ויערער מפני שאין העדים מצויין לקיימו במקום למקום בחוצה לארץ.
- ט** בעל שהביא ראיה ברורה שגט זה שנאמר בו בפני נכתב ובפני נחתם מזוייף הוא הרי זה בטל. שלא האמינו דבריו של אחד שאמר בפני נכתב ובפני נחתם אלא לדחות ערעור הבעל שאין עמו ראיה. אבל במקום עדים שמכחישין אותו לא האמינוהו.
- י** הנהרות שבארץ ישראל והנסין שבים הגדול שבתוך התחום של א"י הרי הן כא"י ושחוץ לתחום כח"ל. ובהלכות תרומות יתבארו תחומי א"י. ובבל כא"י לגיטין.
- יא** גט שכתבו בא"י וחתמו בחו"ל צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם. כתבו בחו"ל וחתמו בא"י אינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם.
- יב** נכתב מקצת הגט בפניו ונחתם כולו בפניו. אם מקצתו הראשון הוא הרי זה אומר בפני נכתב ובפני נחתם אפילו לא נכתב בו אלא שיטה אחת בפניו ואפילו שמע קול הקולמוס כותב וחתמו העדים בפניו הרי זה אומר בפני נכתב ובפני נחתם. וכן אם יצא הסופר לשוק וחזר והשלים את הגט אינו חושש שמא אחר מצאו ואמר לו ולשם אשה אחרת כתבו אלא אומר בפני נכתב ובפני נחתם.
- יג** אמר בפני נכתב אבל לא בפני נחתם. בפני נחתם אבל לא בפני נכתב. בפני נכתב כולו וחתם עד אחד אבל לא העד השני אפילו היה הוא העד השני, הרי זה יתקיים בחותמיו ואח"כ ינתן לה. ואם העיד הוא ואחר על העד השני שלא חתם בפניו הרי זה כשר וינתן לה. ואין צריך לומר אם העידו שנים אחרים על כתב העד השני שזה כשר.
- יד** שנים שהביאו גט בחו"ל אע"פ שלא נכתב ונחתם בפניהם הואיל ונתנו להם הבעל ליתנו לאשתו הרי אלו נותנין לה ותהיה מגורשת. שהרי אין הבעל יכול לערער בגט זה אע"פ שאינו מקויים שהרי שלוחיו הם עדין. שאילו אמרו השנים בפנינו נתגרשה הרי זה מגורשת אף על פי שאין שם גט.
- טו** במה דברים אמורים בזמן שהגט יוצא מתחת ידי שניהם אבל אם אין הגט יוצא מתחת ידי שניהם צריכין לומר בפנינו נכתב ובפנינו נחתם. לפיכך אם אמר אחד בפני נכתב והאחר אומר בפני נחתם ואפילו שנים אמורים בפנינו נכתב ואחד אומר בפני נחתם הואיל ואינו יוצא מתחת ידי שניהם לא ינתן לה עד שיתקיים בחותמיו.
- טז** אמר אחד בפני נכתב ושנים אמורים בפנינו נחתם כשר אע"פ שאינו יוצא מתחת ידם שהרי נתקיים בחותמיו.
- יז** שליח שהביא גט בחו"ל ונתנו לה בינו לבניה או שנתנו לה בפני שנים ולא אמר לה בפני נכתב ובפני נחתם אע"פ שנשאת נוטלו ממנה וחוזר ונותנו לה בפני שנים ואומר בפניהם בפני נכתב ובפני נחתם. ואם לא נטלו ממנה הרי זה פסול עד שיתקיים בחותמיו.
- יח** נתנו לה ולא הספיק לומר בפני נכתב ובפני נחתם עד שנשתתק הרי זה יתקיים בחותמיו ואחר כך ינתן לה.
- יט** הסומא אינו יכול להביא גט זה של חו"ל מפני שאינו יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם. לפיכך אם נכתב ונחתם בפניו כשהוא פתוח ונסתמא הרי זה אומר בפני שלשה בפני נכתב ובפני נחתם ונותנו לה. וכן האשה שהביאה גט זה של חו"ל צריכה שלשה לומר בפניהם בפני נכתב ובפני נחתם. שלא אמרו בפני שנים אלא בזמן שהשליח כשר לעדות שהרי הוא מצטרף עם השנים ונמצא מכלל השלישי שקיימו גט זה בדבריו שהעד נעשה דיין בדבר שהוא מדבריהם.
- כ** חלה השליח או נאנס בא לבית דין ואומר להם גט זה בפני נכתב ובפני נחתם והן משלחין אותו ביד שליח אחר. ואין השליח האחרון צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם אלא אומר שליח בית דין אני ונותנו לה בפני עדים.

רמב"ם

כא חלה השני או נאנס עושה שליח אחר בב"ד אפילו מאה והאחרון אומר שליח בית דין אני ונותנו לה. אע"פ שמת השליח הראשון. ומפני מה צריך בית דין מפני שהוא צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם. אבל אם נתקיים הגט בחותמיו אע"פ שנתנו שליח לשליח אפילו מאה בינם לבין עצמם עד שהגיע הגט לידה הרי זה כשר. ואע"פ שלא פירש הבעל ולא אמר לו שלחו ביד אחר אם תאנס אם חלה או נאנס הרי זה משלחו.

כב כל העושה שליח אינו צריך שיהא השליח עמו בב"ד. אלא אומר להם הרי פלוני שלוחי ואפילו שלא בפניו. וכן השליח עושה שליח אחר שלא בפניו אפילו הן מאה.

כג האיך שנתן גט לאשתו ונכתב ונחתם בפניה ואמר לה הרי את שלוחתי להולכה עד בית דין פלוני והם יעמידו שליח ויתנו לך גט זה ותתגרשי בו הרי זו נאמנת לומר בפניהם בפני נכתב ובפני נחתם והם נוטלין אותו ונותנין אותו לשליח ליתנו לה כמאמר הבעל.

כד במה דברים אמורים כשהתנה עליה הבעל תנאי זה אבל אם לא התנה עליה אלא נתן לה גיטה והרי הגט יוצא מתחת ידה אינה צריכה לומר כלום והרי היא בחזקת מגורשת. הואיל וגט שבידה כתוב כהלכתו והעדים חתומים עליו. ואע"פ שאין אנו מכירין כתב אותן העדים ולא נתקיים אין חוששין לה שמא זיפה אותו שהרי אינה מקלקלת על עצמה. ועוד שהעדים החתומים על הגט הרי הן כמי שנחקרה עדותן בב"ד עד שיהא שם מערער. לפיכך נעמיד הגט בחזקתו ותנשא. ואין חוששין שמא ימצא מזוייף. כמו שנעמיד הגט בחזקת כשר כשיביא אותו השליח עד שיערער הבעל או עד שיביא ראיה שהוא מזוייף או בטל. שאם נחוש לדברים אלו וכיוצא בהן כך היה לנו לחוש לגט שיתן הבעל בפנינו שמא ביטלו ואח"כ נתנו. או שמא עדים פסולין חתמו בו והרי הוא כמזוייף מתוכו. או שמא שלא לשמה נכתב. וכשם שאין חוששין לזה וכיוצא בו אלא נעמידנו על חזקתו עד שיודע שהוא בטל כך לא נחוש לא לשליח ולא לאשה עצמה שהגט יוצא מתחת ידה שאין דיני האיסורין כדיני הממונות.

הלכה פרק ח

א המגרש על תנאי אם נתקיים התנאי הרי זו מגורשת ואם לא נתקיים התנאי אינה מגורשת. וכבר בארנו בפ"ו מהלכות אישות משפטי התנאין כולם. ושם נתבאר שהמגרש על תנאי כשיתקיים התנאי תהיה מגורשת בשעה שיתקיים. לא בשעת נתינת הגט לידה. לפיכך יש לבעל לבטל הגט או להוסיף על תנאו או להתנות על תנאי אחר כל זמן שלא נתקיים התנאי הראשון אע"פ שהגיע גט לידה. ואם מת הבעל או אבד הגט או נשרף קודם שיתקיים התנאי אינה מגורשת. ולכתחלה לא תנשא עד שיתקיים התנאי. ואם נשאת לא תצא אלא אם כן לא נשאר בידה לקיימו. שהרי בטל התנאי. ושם נתבאר שאם אמר לה הרי את מגורשת מעכשיו או מהיום על תנאי כך וכך. או שאמר לה הרי את מגורשת על מנת כך וכך. כשיתקיים התנאי תהיה מגורשת משעת נתינת הגט לידה. לפיכך אינו יכול לבטל הגט ולא להוסיף על תנאו משהגיע גט לידה. ואם אבד או נשרף אפילו מת הבעל קודם שיתקיים התנאי הרי זו מקיימת התנאי אחר מותו וכבר נתגרשה משעת נתינת הגט לידה ויש לה להנשא לכתחלה אע"פ שעדיין לא נתקיים התנאי. ואין חוששין שמא לא יתקיים הואיל והיה התנאי במעכשיו או בעל מנת.

ב כל המגרש על תנאי בין שאמר מעכשיו בין שאמר אם יהיה ואם לא יהיה הרי זה לא יתיחד עם אשתו כל זמן שלא נתקיים התנאי אלא בפני עד. ואפילו עבד ואפילו שפחה חוץ משפחתה או בנה קטן מפני שאינה בושה מלשמש בפניהם. והדבר ידוע שאם נתיחד עמה בפני שני עדים כאחד אפילו נתקיים התנאי אח"כ הרי זו ספק מגורשת. שמא בעלה ובטל הגט כמו שיתבאר בהלכות אלו.

ג כיצד מגרש אדם על תנאי. לא שיאמר כתבו גט לאשתי על תנאי זה. או כתבו ותנו לה על תנאי. ואין צריך לומר שלא יכתוב בתוך הגט על תנאי זה גירש פלוני את פלונית. אלא כיצד עושה אומר לסופר לכתוב ולעדים לחתום וכותבין גט כשר בלא שום תנאי בעולם. ואחר כך נותן לה הגט ואומר לה הרי זה גיטך או הרי את מגורשת בזה על מנת כך וכך. או יאמר להם או לשליח תנו לה גט זה על מנת כך וכך.

ד כתב התנאי בגט אחר שגמר לכתוב תורף הגט הרי זה גט כשר. בין שכתבו קודם חתימת העדים בין שכתבו לאחר חתימת העדים. אבל אם כתבו קודם תורף הגט אפילו כתב על מנת כך וכך הרי זו ספק גירושין שהרי נשאר לו זכות בגופו של גט. וכן אם התנה על פה קודם כתיבת התורף הרי זה ספק גירושין.

ה המגרש את אשתו והתנה עליה בין בכתב אחר התורף בין על פה אחר התורף ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מאיש פלוני או אלא לאיש פלוני ונתן לה הגט על תנאי זה אם היה אותו האיש עכו"ם או עבד או אסור עליה משום ערוה כגון אביה ואחיה או אביו או אחיו הרי זה גט כשר. ואם היה אותו האיש שיש לו בה קידושין אע"פ שהוא מחייבי לאוין ואע"פ שהוא קטן אינו גט. שהרי שייך בגט ואין זה כריתות. היה בעל אחותה שאע"פ שהוא היום אסור עליה משום ערוה אם תמות אחותה יהיה מותר לה הרי זו ספק מגורשת.

רמב"ם

אמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ ממי שיולד שאינו עתה בעולם. או חוץ מזנותיך כלומר תהיה מותרת להנשא לכל אדם אבל לזנות הרי את באיסור אשת איש. או הרי את מותרת לכל מי שיבא עליך כדרך כל הארץ אבל שלא כדרך הרי את באיסוריך. או הרי את מותרת לכל אדם חוץ ממקדש בשטר. כלומר שהיא מותרת להתקדש בכסף ובביאה אבל בשטר הרי את באיסור אשת איש. או הרי את מותרת לכל אדם חוץ מהפרת נדריך. כלומר לא נשאר לי עליך שום אישות חוץ מהפרת נדריך שאת אשתי לענין הפרת נדרים. או לענין אכילת תרומה. או לענין ירושה שאם מתה יירשנה. בכל אחד מאלו הרי זו ספק מגורשת.

י

אמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מראובן ושמעון וחזר ואמר לה הרי את מותרת לראובן ושמעון, הרי זו מגורשת. שהרי בטל התנאי שהאנשים שהתנה בהן היתרין לה.

ז

אמר לה הרי את מותרת לראובן הרי זו אינה מגורשת שהרי לא ביטל תנאו של שמעון. אמר לה הרי את מותרת לשמעון או הרי את מותרת אף לשמעון הרי זו ספק גירושין שמא לא התירה אלא לשמעון וראובן באיסורו עומד וזה שאמר אף לשמעון כלומר לכל אדם אף לשמעון. או שמא התירה לכל וזה שאמר אף לשמעון והוא הדין לראובן ששמעון סמוך היה לראובן בתנאו.

ח

התנה עליה ואמר היום אין את אשתי ולמחר את אשתי אינה מגורשת ואע"פ שכרת בינו לבניה היום. לפיכך כותבין בגיטין מן היום ולעולם.

ט

הרי זה גיטין על מנת שלא תשתי יין כל ימי חייכי אינו גט שאין זה כריתות. כל ימי חיי או כל ימי [חיי] פלוני הרי זה גט שהרי כרת בינו לבניה ולא תשאר לו עליה רשות כשימות אותו פלוני.

י

הרי זה גיטין על מנת שלא תלכי לבית אביך עד שלשים יום הרי זה גט. שלא תלכי לבית אביך לעולם אינו גט שהרי אין זה כריתות. לפיכך האומר הרי זה גיטין על מנת שלא תאכלי בשר (זה) לעולם. שלא תשתי יין (זה) לעולם אינו גט שאין זה כריתות. עד שלשים יום הרי זה גט.

יא

הרי זה גיטין על מנת שלא תנשאי לפלוני אינו גט. הא למה זה דומה לאומר לה הרי זה גיטין על מנת שלא תשתי יין לעולם או שלא תלכי לבית אביך לעולם או כל ימי חייכי. אבל אם אמר לה על מנת שלא תנשאי לפלוני עד חמשים שנה הרי זה גט ולא תנשא לו כל זמן שהתנה. ואם נשאת בטל הגט למפרע. זנתה עמו הולד כשר והגט כשר שלא התנה אלא על הנשואין.

יב

הרי זה גיטין על מנת שתנשאי לפלוני אם נשאת לו הרי זה גט כשאר כל התנאים. אבל אמרו חכמים לא תנשא לא לאותו פלוני ולא לאחר. לאותו פלוני לא תנשא שמא יאמרו נשיתן נותנין במתנה זה לזה. ולאחר לא תנשא שאינו גט אלא בקיום התנאי. עברה ונשאת לאותו פלוני לא תצא. נשאת לאחר קודם שתנשא לאותו פלוני בטל הגט ותצא והולד ממזר וצריכה גט משני.

יג

הרי זה גיטין והנייר שלי אינה מגורשת שאין זה כריתות. על מנת שתתני לי את הנייר הרי זה גט ותתן.

יד

חקק הגט על טס של זהב ונתנו לה ואמר לה הרי זה גיטין וכתובתך כשר ונתקבלה כתובתה אם יש בטס כדי כתובתה ואם לאו ישלים כתובתה.

טו

כל המגרש על תנאי שמבטל הגט כגון שהתנה לה שלא תאכל בשר ולא תשתי יין כל ימי חייה. או שתהיה מותרת לכל אדם חוץ מפלוני. או שהתנה עליה שאר תנאים קודם כתיבת התורף. אם היה תנאו כתוב בגט וחזר ומחקו ונתנו לה הרי זה ספק מגורשת. ואם היה התנאי על פה הרי זה נוטל הגט ממנה וחוזר ונותנו לה בלא תנאי כלל או בתנאי כשר.

טז

כיצד הרי שנתן גט לאשתו ואמר לה הרי את מגורשת בזה ומותרת לכל אדם חוץ מפלוני. אם נטלו ממנה וחזר ונתנו לה ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם או הרי זה גיטין הרי זה מגורשת וכן כל כיוצא בו.

יז

הנותן גט לאשתו על תנאי שתתן לו מאתים וזו וחזר והתנה עליה תנאי אחר בפני עדים שתשמש אביו שתי שנים. לא ביטלו דבריו האחרונים את הראשונים אלא הרי זה כאומר לה עשי אחד משני התנאים. רצת משמשת רצת נותנת. ואין אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים מצטרפין. אבל אם התנה עליה שתתן לו מאתים וזו וחזר והתנה בפני שנים שתתן לו שלש מאות וזו. כבר ביטל התנאי של מאתים וצריכה ליתן שלש מאות וזו וכן כל כיוצא בזה.

יח

רמב"ם

- יט** התנה עליה שתעשה דבר זה סתם הרי זה כמפרש יום אחד הואיל ולא פירש כמה זמן תעשה. כיצד אמר לה הרי זה גיטך על מנת שתעשי עמי מלאכה. על מנת שתשמישי את אבא. על מנת שתניקי את בני. אם עשתה עמו מלאכה או אם שמשה את אביו יום אחד או שהניקה בנו יום אחד בתוך הזמן שהבן יונק בו והוא בתוך ארבעה ועשרים חדש הרי זה גט. מת הבן או מת אביו קודם שתניק או שתשמש אינו גט.
- כ** אמר לה על מנת שתניקי את בני או תשמישי את אבי שתי שנים. הרי זו משלמת הזמן שפירש. מת הבן או האב בתוך הזמן או שאמר האב אין רצוני שתשמשני אינו גט שהרי לא נתקיים התנאי וכן כל כיוצא בזה.
- כא** הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז מכאן ועד שלשים יום. נתנה בתוך שלשים יום מדעתו הרי זו מגורשת. לאחר שלשים אינה מגורשת. נתנה לו בעל כרחו והוא אינו רוצה לקבל הרי זה גט פסול עד שתתן מדעתו. חזר ואמר לה בתוך שלשים יום הרי הן מחולין לך אינה מגורשת. שהרי לא נעשה התנאי. מת בתוך שלשים יום הואיל ושלמו השלשים יום ולא נתנה אינה מגורשת.
- כב** אמר לה הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז ולא קבע זמן ומת קודם שתתן אינה יכולה ליתן ליורשיו שלא התנה עליה אלא שתתן לו. ולא בטל הגט שהרי לא קבע זמן. לפיכך אף על פי שאבד הגט או נקרע קודם שימות הרי זה לא תנשא לזר עד שתחלוץ.
- כג** הרי זה גיטך על מנת שתתני לי כלי פלוני או בגד פלוני ואבד אותו כלי או אותו בגד או נגנב אע"פ שנתנה לו אלף זוז בדמיו אינו גט עד שתתן אותו כלי או אותו בגד עצמו או עד שיבטל התנאי.
- כד** מי שנתגרשה על תנאי וקדשה אחר קודם שיתקיים התנאי. אם נתקיים התנאי הרי זו מקודשת. ואם לא נתקיים התנאי ובטל הגט אינה צריכה גט משני שהרי אין קידושין תופסין בה. אבל אם נשאת ולא נתקיים התנאי ובטל הגט צריכה גט משני כמו שבארנו.
- הלכה פרק ט**
- א** המגרש את אשתו לאחר זמן קבוע הרי זו מגורשת כשיגיע הזמן שקבע. והרי זה דומה לתנאי ואינו תנאי. דומה לתנאי שהיא מתגרשת כשיגיע הזמן שקבע. ואינו תנאי שהמגרש על תנאי הרי גירש וזה עדיין לא גירש עד שיגיע אותו הזמן. לפיכך המגרש על תנאי צריך לכפול תנאו וזה אינו צריך לכפול דברו ולא לשאר משפטי התנאין שבארנו.
- ב** כיצד האומר לאשתו הרי זה גיטך ולא תתגרשי בו אלא לאחר שלשים יום אינה מגורשת אלא לאחר שלשים יום. ואם מת הבעל או אבד הגט או נשרף בתוך שלשים אינה מגורשת.
- ג** הלכה והניחתו בצדי רשות הרבים ונגנב או אבד משם לאחר שלשים יום הרי זו מגורשת הואיל והיה הגט קיים ביום שמתגרשת בו וייחדה אותו במקום שאינו רשות הרבים שצדי רשות הרבים אינן כרשות הרבים.
- ד** וכן אם תלה הגירושין במעשה דינו כדין מגרש אחר זמן. כיצד כגון שאמר לאשה הרי זה גיטך ולא תתגרשי בו עד שתתני לי מאתים זוז הרי זו מתגרשת אחר שתתן. ואין צריך לכפול תנאו ולא לשאר משפטי התנאין שבארנו. שהרי לא גירש על תנאי אלא עדיין לא גירש זה אלא תלה הגירושין בעשיית כך וכך ואח"כ תתגרש.
- ה** ומה בין המגרש על תנאי לזה שקבע זמן לגירושין או תלאן במעשה. שהמגרש על תנאי יש שם גירושין ואינן גומרין עד שיתקיים התנאי. לפיכך כשיתקיים התנאי נתגרשה אם היה הגט קיים אע"פ שאינו ברשותה ואינה צריכה לחזור וליטלו או להיותו ברשותה אחר שנתקיים התנאי שהרי הגיע לידה תחלה בתורת גירושין. ואם נשאת קודם שיתקיים התנאי לא תצא כמו שבארנו. אבל התולה גירושין בזמן או במעשה לא הגיע גט לידה בתורת גירושין אלא בתורת פקדון עד הזמן שקבע או עד שתעשה המעשה. לפיכך כשהגיע הזמן צריכה להיות הגט ברשותה או תחזור ותטלנו או שיהיה במקום שייחדה אותו בו אע"פ שאינו רשותה כמו שבארנו ואח"כ תתגרש בו. ואם נשאת קודם שיגיע הזמן שקבע או קודם שתעשה המעשה שתלה בו הגירושין תצא והולד ממזר שעדיין היא אשת איש גמורה ואין כאן שם גירושין.
- ו** הנותן גט ביד אשתו ואמר לה אם לא תתני לי מאתים זוז אין זה גט או אין את מגורשת הרי זה לא גירש כלל ואין כאן גט לא על תנאי ולא תלוי במעשה וכן כל כיוצא בזה.
- ז** הרוצה לגרש על תנאי ויהיה ענין תנאו שלא תתגרש עד זמן פלוני הרי זה מוציא ענין זה בלשון תנאי ויתלה התנאי בביאתו בזמן קבוע או בהליכתו. כיצד כגון שיאמר לה אם לא באתי מכאן ועד שלשים יום הרי זה גט ואם באתי בתוך שלשים יום לא יהיה גט ונותן הגט בידה. או יאמר לה הרי זה גיטך על מנת שלא אבוא למדינה זו עד שלשים יום וכן כל כיוצא בזה.

רמב"ם

- ח** התנה עליה שיהיה גט אם לא בא עד שלשים יום למדינה זו והיה בא בדרך בתוך שלשים יום וחלה או עכבו נהר ולא בא עד אחר שלשים יום הרי זה גט. אפילו עומד וצווח הרי אני אנוס שאין אנוס בגיטין. ואע"פ שגילה דעתו שאין רצונו לגרש.
- ט** התנה עליה שתתגרש כשיעבור מנגד פניה שלשים יום והיה הולך ובא הולך ובא ולא נתייחד עמה, כשילך וישהה שלשים יום תהיה מגורשת. ואע"פ שהיה הולך ובא בתוך שלשים יום הואיל ולא נתייחד עמה הרי זה גט כשר. במה דברים אמורים בשהתנה ואמר הרי היא נאמנת עלי לומר שלא פייסתיה. אבל אם לא האמינה חוששין שמא פייסה כשהיה הולך ובא ומחלה לו וחזר ובטל הגט כשפייסה. ומפני חשש זה יהיה הגט פסול אחר שלשים יום. וכן האומר לאשה הרי זה גיטך לאחר שנים עשר חדש והיה עמה במדינה חוששין שמא פייסה עד שיאמר נאמנת עלי שלא פייסת
- י** וכן כל התנאין שהן תלוין ברצונה ואם רצת ומחלה אותן לבעלה בטל הגט חוששין לה שמא פייס עד שיאמר נאמנת עלי. במה דברים אמורים במתגרשת מן הנישואין שלבו גס בה אבל במתגרשת מן האירוסין אין חוששין לה שמא פייס
- יא** הרי זה גיטך מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד שנים עשר חדש אין חוששין שמא בסתר בא שאין דרך בני אדם לבוא בצנעה. ואם תם הזמן שקבע ולא בא הרי זה מגורשת. מת בתוך י"ב חדש אע"פ שאי אפשר שיבוא והרי היא מגורשת לא תנשא במקום יבם עד אחר שנים עשר חדש כשיתקיים התנאי.
- יב** בריא שהתנה שיהיה זה גט אם מתי. או חולה שהתנה שיהיה זה גט אם מתי מחולי זה לא אמר כלום. שמשמעות אם מתי לאחר מיתה ומשמעו מעתה. לפיכך אם אמר אם מתי הרי זה כאומר לאחר מותי ואין גט לאחר מיתה.
- יג** אמר לה הרי זה גיטך מעכשיו אם מתי או מהיום אם מתי הרי זה גט וכשימות תהיה מגורשת.
- יד** אמר הרי זה גיטך מעכשיו או מהיום לאחר מיתתי ומת הרי זה ספק מגורשת שמא אחר שאמר מעכשיו חזר בו מלשון מעכשיו וסמכה דעתו על לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה.
- טו** הרי זה גיטך לכשתצא חמה מנרתקה ומת בלילה אינו גט. על מנת שתזרח חמה ומת בלילה הרי זה מגורשת וכשתזרח חמה יתקיים התנאי. התנה עליה שאם זרחה חמה יהיה גט ואם לא זרחה לא יהיה גט ומת בלילה אינו גט שהרי לא נתקיים התנאי עד שמת ואין גט לאחר מיתה.
- טז** שכיב מרע שכתב גט לאשתו וגירש ועמד אינו יכול לחזור בו שאין גיטו כמתנתו. שאם תאמר יחזור בו יאמרו גיטו לאחר מיתה יגרש כמו מתנתו שאינה קונה אלא לאחר מיתה.
- יז** הרי זה גיטך מהיום אם מתי מחולי זה ונפל עליו בית או נשכו נחש או טרפו ארי וכיוצא בזה ומת אינו גט.
- יח** אמר לה אם לא יעמוד מחלי זה ונפל עליו בית או נשכו נחש או טרפו ארי הרי זה ספק מגורשת. הרי זה גיטך מעכשיו אם מתי מחולי זה ועמד והלך בשוק וחלה ומת אומדין אותו אם מחמת החולי הראשון מת הרי זה גט ואם לאו אינו גט ואם ניתק מחולי לחולי ולא עמד בשוק הרי זה גט ואינו צריך אומד.
- יט** ובכל אלו התנאין כל הימים שמנתינת הגט עד שימות ויתקיים התנאי הרי היא מגורשת לכל דבר. ובלבד שלא תתייחד עמו כמו שבארנו.
- כ** חולה שרצה לגרש אשתו על תנאי כשימות כדי שלא תפול לפני יבם ואם עמד לא תהיה מגורשת ולא רצה לגרשה מעכשיו כדי שלא תטרף דעתו. כך הוא כותב בגט אחר שכותב התורף או אומר לה כשנותן הגט אם לא מתי לא יהיה גט ואם מתי יהיה גט ואם לא מתי לא יהיה גט. כדי שתהיה תנאי כפול והן קודם ללאו ולא יפתח פיו תחלה לפורענות. ואם מת תהיה מגורשת כשימות והוא שיגיע הגט לידה קודם מיתה.
- כא** בעל שאמר לאחד זכה בגט זה לאשתי כדי שלא תפול לפני יבם ונתן הגט לידו ומת הבעל קודם שיגיע הגט לידה הרי זה ספק מגורשת. שרוב הנשים זכות הוא להן שלא יפלו לפני יבם. ולפיכך תהיה ספק מגורשת אע"פ שלא הגיע גט לידה הואיל וזכה לה בו אחר.

רמב"ם

- כב** אמר לעדים לאחר שנים עשר חדש כתבו גט לאשתי או שאמר להם כתבו ותנו גט לאשתי לאחר י"ב חדש. הרי אלו כותבין ונותנין לה אחר הזמן שקבע. ואם כתבוהו בתוך הזמן אף על פי שנתנוהו לה לאחר זמן שאמר אינו גט. כתבוהו אחר זמן שאמר ומת קודם שינתן לה אינו גט. ואם לא נודע אם מיתה קדמה לנתינת הגט או נתינת הגט קדמה למיתה הרי זו ספק מגורשת.
- כג** אמר להן כתבו ותנו לאשתי גט אחר השבוע. אין כותבין אלא עד שנה אחר השבוע. אמר להן לאחר שנה אין כותבין [אלא] עד לאחר חדש משנה שניה. אמר להן לאחר החדש (אין) כותבין עד לאחר השבת מחדש שני. אמר לאחר שבת (אין) כותבין לאחר השבת עד סוף יום שלישי. אמר להן כתבו ותנו לה קודם השבת כותבין מיום ד' ועד סוף יום ו' ונותנין לה.
- כד** הרי שאיחרו אחר הזמן שאמר ואח"כ כתבו ונתנו לה כגון שאמר להן לאחר החדש וכתבו ונתנו לה לאחר שתי שבתות מחדש שני ה"ז פסול.
- כה** נתייחד עמה אחר שאמר להן לכתוב ולחתום וליתן לה הרי אלו לא יכתבו. וקל וחומר הדברים אם הגט שניתן לה לידה כשנתייחד עמה נפסל הגט שמא בעל. קל וחומר לזה שלא נכתב. ואם כתבו ונתנו לה אחר שנתייחד עמה אינו גט.
- כו** אמר לעשרה כתבו גט לאשתי אחד כותב ע"י כולם. כולכם כתבו כותב אחד מהם במעמד כולם. הוליכו גט זה לאשתי מוליכו אחד מהן על ידי כולם. כולכם הוליכו גט זה לאשתי מוליכו אחד מהן במעמד כולם.
- כז** אמר לעשרה כתבו גט וחתמו ותנו לאשתי אחד מהן כותב ושנים מהן חותמין ואחד מהן נותנו לה. ואפילו היה הכותב אחד משני העדים שחתמו בו והוא השליח שנתנו לה ה"ז כשר. אמר להן כולכם חתומו כולם חותמין. ואם מנאן בין שמנה כולם בין שמנה מקצתן ואמר להן חתומו הרי זה כאומר להן כולכם חתומו ושנים שחותמין בתחלה הן משום עדים והשאר משום תנאי. לפיכך אם היו השאר פסולין או חתמו זה היום וזה למחר אפילו לימים הרבה הרי זה גט כשר. מת אחד מהן קודם חתימה הרי זה גט בטל. היה אחד משנים הראשונים פסול הרי זה גט פסול. שמא יאמרו עד פסול כשר בעדות שאר שטרות בעת שיהיו העדים רבים ולא הכשירוהו בגט שעדין רבים אלא מפני שעדי מסירה הן העיקר.
- כח** תקנו חכמים שהאומר לרבים לכתוב גט או לחתום או להוליך גט לאשתו. אם לכתובה אומר להן כל אחד מכם יכתוב גט לאשתי וכן להולכה כל אחד מכם יוליך. ואם לחתימה יאמר להן כל שנים מכם יחתמו בגט זה ויתנו לאשתי.
- כט** ולמה אמרו חכמים עדי הגט אין חותמין אלא זה בפני זה גזירה שמא יאמר לרבים כולכם חתומו. אם תאמר חותמין זה שלא בפני זה שמא יעידו שנים ותטול הגט בידה ותחשוב שכבר העידו בו ועדיין לא נתקיים התנאי.
- ל** אמר לשלשה שנים מכם יכתבו גט לאשתי ויחתמו ויתנו לה והיה בהן אב ובנו בין שחתם הבן עם האחד בין שחתם האב עם האחד הרי זה גט כשר. שהאדם עושה הבן שליח במקום האב.
- לא** אמר לשנים כתבו וחתמו ותנו לפלוני שיוליך לאשתי. או תנו לשליח שיוליך לה. אחד מהן כותב ושניהם חותמין ונותנין לשליח. ואם הוליכו הן בעצמן ונתנו לה אינו גט שלא עשה אותן שלוחין לגירושין. כיצד יעשו יטלו אותו ממנה ויתנוהו לשליח וחוזר ונותנו לה בפניהן או בפני אחרים. ורבותי הורו בגט זה דבר שאינו נראה מפני שיבוש שהיה בנוסחאות שלהן.
- לב** אמר לסופר כתוב לי גט לאשתי כתבו ונתנו לבעל בלא עדים ונטלו הבעל ונתנו לשליח ואמר לו תן גט זה לאשתי בפני עדים והלך השליח ונתנו לה בפני עדים הרי זו ספק מגורשת. שאין השליח נאמן להתיר הערוה אע"פ שהוא עד אחד אלא מפני כתב העדים שחתמו על הגט שהן כמי שנחקרה עדותן בבית דין עד שיהיה שם מערער כמו שבארנו שם. ואם היו שם שני עדים שיעידו שגט זה הבעל נתנו לשליח לגרשה בו הרי זו מגורשת.
- לג** האומר לשליח תן גט זה לאשתי במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר אינו גט. הרי היא במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר כשר מפני שמראה מקום הוא לו. אמר אל תתנהו לה אלא בבית ונתנו לה בעלייה. אל תתנהו לה אלא בימין ונתנו לה בשמאל. תנהו לה ביום פלוני ונתנו לה בתוך הזמן אינו גט. אל תתנהו לה אלא ביום פלוני ונתנו לה מלפניו או מאחוריו אינו גט שהרי הקפיד על עצמו של יום וכן כל כיוצא בזה.
- לד** וכן האשה שאמרה לשלוחה התקבל לי גיטי במקום פלוני וקבלו לה במקום אחר אינו גט. הבא לי גיטי במקום פלוני והביאו לה במקום אחר כשר.

רמב"ם

- לה** האומר לשלוחו הולך גט זה לאשתי בין שאמר לו הולך בין שאמר לו את הולך וחלה או נאנס משלחו ביד אחר. ואם אמר לו טול ממנה חפץ פלוני ותן לה גט זה הרי זה לא ישלחנו ביד אחר. ואם שלחו ביד אחר ויצאת האשה לקראת השליח ונתנה החפץ תחלה ואחר כך נתן לה הגט הרי זה מגורשת.
- לו** נתן לה הגט תחלה ואחר כך נתנה החפץ אפילו מיד שליח ראשון אינו גט שהרי עבר על דברי הבעל בדבר שסתם בני אדם מקפידין עליו. שהרי הבעל אמר לו טול החפץ תחלה ותן לה הגט והוא נתן ואחר כך נטל.
- לז** אמר לו תן לה הגט וטול ממנה חפץ פלוני הרי זה לא ישלחנו ביד אחר שאין רצונו שיהיה פקדונו ביד אחר. ואם שלחו ביד אחר הרי זה גט בין שנתנה החפץ תחלה בין שלא נתנה אלא בסוף.
- לח** נתן לשליח הגט ואמר לו לא תתנהו לה אלא אתה ונתנו לאחר ונתנו לה אינו גט. וכן אם אמר לו אל תתנהו לה אתה תנהו לפלוני והוא יתנהו לה ונתנו לה השליח הראשון אינו גט. לפי שלא עשהו שליח לגירושין.
- לט** נתן לו הגט ואמר לו הולך גט זה לאשתי אמר לו השליח איני מכירה אמר לו הבעל תנהו לפלוני הוא מכירה. הרי זה שליח שלא ניתן לגירושין ואינו נותן הגט אלא לפלוני שאמר הבעל ואותו הפלוני הוא שליח לגירושין הוא שמוליכו לה או משלחו ביד אחר אם חלה או נאנס.
- מ** נתן הגט לשליח ואמר לו לא תתנהו לה עד שלשים יום וחלה או נאנס בתוך שלשים משלחו ביד אחר. שאע"פ שאינו עכשיו שליח לגירושין הואיל ולאחר שלשים יום יהיה שליח גירושין עושה שליח אחר בתוך שלשים יום.
- מא** במה דברים אמורים בשלא היה בעלה עמה במדינה או שהיתה מתגרשת מן האירוסין. אבל אם מתגרשת מן הנשואין ובעלה עמה במדינה חוששין לו שמא פייס. ואינו עושה שליח בתוך שלשים אלא אם כן אמר נאמנת עלי שלא פייסתי. אבל נותן הגט לה לאחר שלשים וחוששין לה כמו שבארנו עד שיאמר נאמנת עלי שלא פייסתי.
- הלכה פרק י**
- א** כל מקום שאמרנו בחבור זה שהגט בטל או אינו גט או אינה מגורשת הרי זה גט בטל מן התורה ועדיין היא אשת איש גמורה. ואם נשאת תצא והולד ממזר ואם היה בעלה כהן לא נאסרה עליו משום גרושה. חוץ מן המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מגורשת ממני ואין את מותרת לכל שאף על פי שאין זה גט הרי זה פסולה לכהונה מדבריהן שנאמר ואשה גרושה מאישה אמרו חכמים אפילו לא נתגרשה אלא מאישה ולא הותרה לכל נאסרה לכהונה וזהו ריח הגט שפוסל לכהונה מדבריהם.
- ב** וכל מקום שאמרנו בחבור זה שהגט פסול הרי זה פסול מדברי סופרים בלבד ונפסלה בו מן הכהונה מדברי תורה. ולא תנשא לתתלה ואם נשאת לא תצא והולד כשר. וכותבין לה גט אחר כשר ונותנין לה והיא תחת בעלה. ואם אי אפשר לכתוב אחר והיה הבעל ותיק וגירש מעצמו הרי זה משובח אם אין לה בנים. אבל אם יש לה בנים לא יוציא מפני פסול הגט שמא יוציא לעז על בניו.
- ג** וכל מקום שאמרנו בחיבור זה הרי זה ספק גירושין או שהיא ספק מגורשת לא תנשא ואם נשאת תצא והולד ספק ממזר מפני שהיא ספק ערוה. וכן אם גירש את אשתו בגט פסול או שהיתה ספק מגורשת ורצה להחזירה הרי זה מותרת לבעלה. ואינו צריך לחדש הנישואין ולברך שבע ברכות ולכתוב כתובה עד שתתגרש גירושין גמורין.
- ד** כל מי שנשאת בגט בטל הרי זה צריכה גט מבעל שני מדבריהן כדי שלא יאמרו אשת איש יוצאה בלא גט. וצריכה גט מן הראשון להחזירה לשאר העם. ונאסרה על שניהם לעולם אע"פ שנבעלה בשגגה. כדי שלא יאמרו החזיר זה גרושתו אחר שנשאת. ואם עבר אחד משניהן והחזירה יוציא.
- ה** וכן הדין באשה שבאו עדים שמת בעלה ונשאת ואחר כך בא בעלה בין שהיה בעלה פקח בין שהיה חרש בין שנשאת לפקח בין שנשאת לחרש שאין קדושיו קדושים גמורים תצא משניהם וצריכה גט מזה ומזה ונאסרה על שניהם עולמית.
- ו** הרי שנתקדשה ואחר כך בא בעלה או נמצא הגט בטל הרי זה מותרת לבעלה ואינה צריכה גט משני שאין קידושין תופסין בעריות. ואין חוששין שמא יאמרו אשת איש יוצאה בלא גט כיון שלא נשאת יאמרו תנאי היה בקידושין ולא נתקיים.

רמב"ם

- ז** האשה שנשאת ונמצא הגט בטל. או בא בעלה אחר ששמעה שמת. אין הבעל הראשון והשני זכאין לא במציאתה ולא במעשי ידיה ולא בהפרת נדריה. וכל פירות שאכלו שניהן אחר שנשאת אין מוציאין מהן. ואין לה כתובה ולא תנאי מתנאי כתובה ולא מזונות לא על זה ולא על זה. ואם נטלה מזה או מזה תחזיר. וכל מה שבלה או אבד מנכסיה ואפילו מנכסי צאן ברזל אין מוציאין אותן לא מזה ולא מזה. והולד מן השני ממזר. ואם בא עליה הראשון קודם שגירש השני הרי הולד ממזר מדבריהם. גירשה השני ונטלה ממנו כתובה ואחר כך בא בעלה או נמצא הגט בטל אין מוציאין מידה מה שנטלה לא מן המזונות ולא מן הכתובה.
- ח** וכן הדין באחין שקדש אחד אשה והלך אחיו ושמע בו שמת ויבם את אשתו ואחר כך בא תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה וכל הדברים האלו בה. וכן אם קדש אשה והלכה למדינה אחרת ושמע שמתה ונשא אחותה ואחר כך נודע שלא מתה צריכות שתיהן ממנו גט וכל הדרכים האלו בהן.
- ט** אבל אם הלכה אשתו הנשואה למדינה אחרת ושמע בה שמתה ונשא אחותה ונמצאת אשתו קיימת אין אחותה צריכה ממנו גט ואשתו מותרת. וכן שאר העריות שנשאן בחזקת היתר ונמצאו ערוה אינן צריכות גט שאין קדושיין תופסין בעריות.
- י** ומפני מה הצריכו אחות ארוסתו גט שמא יאמרו תנאי היה באירוסין וכדת נשא אחותה. והואיל ויצאה אחותה בגט. אחותה שהיא ארוסתו הראשונה אסורה כדי שלא יאמרו נשא אחות גרושתו.
- יא** כתב הסופר וטעה ונתן גט לאיש ושובר לאשה. או שטעו הן ונטל הבעל הגט ונטלה היא השובר וכמדומה להן שנתגרשה ולאחר זמן הרי הגט יוצא מתחת ידי האיש. אם לא נשאת הרי זו אינה מגורשת ונתגלה הדבר שעדיין לא נתגרשה ויתן לה הגט בפנינו ותהיה מגורשת משעת נתינתו. ואם נשאת ואחר כך הוציא הבעל את הגט ואמר עדיין לא נתגרשה שהרי הגט בידי ולא הגיע לידה אין שומעין לו לאוסרה על בעלה. אלא הרי זו בחזקת גרושה ונפל הגט מידה ומצאו זה והרי בא לאוסרה על הבעל השני.
- יב** המוציא את אשתו משום שם רע או משום שהיא פרוצה בנדדים אומרין לו הודיעה שמפני זה אתה מוציאה כדי לייסרה ודע שאין אתה מחזירה לעולם. ומפני מה המוציא את זו לא יחזירה לעולם גזירה שמא תנשא לאחר ותעשה תשובה ותהיה צנועה תחתיו ויאמר הראשון אילו הייתי יודע שכן הוא לא הייתי מגרשה ונמצא כמגרש על תנאי ולא נתקיים שנמצא הגט בטל למפרע. לפיכך אומרים לו גמור בלבך לגרשה שאין זו חוזרת לך לעולם. ואם עבר והחזיר קודם שנתקדשה לאחר לא יוציא.
- יג** וכן המוציא את אשתו משום אילוניות. או משום שרואה דם בכל עת תשמיש הרי זה לא יחזיר לעולם. שמא תנשא לאחר ותלד האילוניות ותתרפא הנדה ויאמר אילו הייתי יודע שכן הוא לא הייתי מגרשה ונמצא הגט בטל והבנים ממזרים. ואם עבר והחזיר לא יוציא.
- יד** שליח שהביא גט חוץ לארץ ואמר בפני נכתב ובפני נחתם הרי זה לא ישאנה. שאנו חוששין שמא עיניו נתן בה ולפיכך העיד לה. וכן העד האחד שהעיד לאשה שמת בעלה ונשאת על פיו הרי זה לא ישאנה. וכן החכם שאסר את האשה על בעלה בנדר הרי זה לא ישאנה. וכן הנטען על השפחה ונשתחררה על הנכרית ונתגיירה ה"ז לא ישאנה. וכן עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל אף על פי שחזר העכו"ם ונתגייר העבד ונשתחרר ה"ז לא ישאנה. וכולן אם עברו ונשאו אין מוציאין מידם.
- טו** וכולן שהיו להם נשים ומתו נשותיהן או שנתגרשו והיו הנשים הן שהרגילו את בעליהן לגרשם הרי אלו מותרות להנשא להן לכתחלה. וכן אם הלכו נשים אלו ונשאו לאחרים ונתאלמנו או נתגרשו הרי אלו מותרות להנשא להן לכתחלה.
- טז** וכל אחת מהן מותרת להנשא לבן העד שהעיד לה. או לבן החכם שאסרה על בעלה. או לבן הנטען עליה או לשאר קרובין שאין אדם חוטא כדי שיהנה אחר. ומותרת האשה להנשא לאחד מעדי גירושה או מעדי מיאונה. או לאחד מן הדיינים שחלצה בפניהם שאין חוששין אלא לעדות אחד. ולעולם יתרחק אדם מעדות מיאון ויתקרב לחליצה.
- יז** המגרש את אשתו וחזר ובעלה בפני עדים קודם שתנשא לאחר בין שגירשה מן הנשואין בין מן האירוסין הואיל ואשתו היתה הרי זו בחזקת שהחזירה ולשם קידושיין בעל ולא לשם זנות. ואפילו ראו אותו שנתן לה מעות. שחזקה היא שאין אדם עושה בעילתו באשתו בעילת זנות והרי בידו לעשותה בעילת מצוה. לפיכך הרי זו בחזקת מקודשת קידושי ודאי וצריכה ממנו גט שני.

רמב"ם

יח נתייחד עמה בפני עדים והוא שיהיו שני העדים כאחד. אם היתה מגורשת מן הנשואין חוששין לה שמא נבעלה והן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה. שכל המקדש בביאה אינו צריך לבעול בפני עדים אלא יתייחד בפניהן ויבעול כמו שבארנו. לפיכך צריכה גט מספק והרי היא ספק מקודשת. ואם היתה מגורשת מן האירוסין אין חוששין לה שהרי אין לבו גס בה.

יט הורו מקצת הגאונים שכל אשה שתבעל בפני עדים צריכה גט. חזקה שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. והגדילו והוסיפו בדבר זה שעלה על דעתם עד שהורו שמי שיש לו בן משפחתו חוששין לו ולא תתייבם אשתו שמא שחרר שפחתו ואחר כך בא עליה. ויש מי שהורה שודאי שחררה שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. וכל הדברים האלה רחוקים הם בעיני עד מאד מדרכי ההוראה ואין ראוי לסמוך עליהן. שלא אמרו חכמים חזקה זו אלא באשתו שגירשה בלבד או במקדש על תנאי ובעל סתם שהרי אשתו היא ובאשתו היא שחזקתו שאינו עושה בעילת זנות עד שיפרש שהיא בעילת זנות או יפרש שעל תנאי הוא בועל. אבל בשאר הנשים הרי כל זונה בחזקת שבעל לשם זנות עד שיפרש כי הוא לשם קדושין. ואין צריך לומר בשפחה או כותית שאינה בת קדושין שאין חוששין להן כלל. והרי הבן מהן בחזקת כותי ועבד עד שיודע בודאי שנשתחררה אמו או נתגיירה.

כ מי שהוחזקה אשת איש בין מן הנשואין בין מן האירוסין ויצא שמה בעיר מגורשת. אפילו רוב העיר או כולה מעבירין הקול שנתגרשה אין חוששין לה והרי היא בחזקתה. אבל אם יצא שמה בעיר מקודשת והוחזק הקול בבית דין שהרי היא מקודשת בספק כמו שבארנו ואחר כך יצא עליה קול שנתגרשה מאותן הקידושין הקול אסרה והקול התירה והרי זו מגורשת.

כא לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה. ולא תהיה יושבת תחתיו ומשמשתו ודעתו לגרשה. ולא יגרש אדם אשתו ראשונה אלא אם כן מצא בה ערות דבר שנאמר כי מצא בה ערות דבר וגו'. ואין ראוי לו למהר לשלח אשתו ראשונה. אבל שניה אם שנאה ישלחנה.

כב אשה רעה בדעותיה ושאינה צנועה כבנות ישראל הכשרות מצוה לגרשה שנאמר גרש לך ויצא מדון. ואשה שנתגרשה משום פריצות אין ראוי לאדם כשר שישאנה. שלא יאמרו זה הוציא רשעה מביתו וזה מכניסה.

כג מי שנתחרשה אשתו הרי זה מגרשה בגט ותהיה מגורשת. אבל אם נשתטית אינו מוציא עד שתבריא. ודבר זה תקנת חכמים הוא כדי שלא תהא הפקר לפרוצין שהרי אינה יכולה לשמור עצמה. לפיכך מניחה ונושא אחרת ומאכילה ומשקה משלה. ואין מחייבין אותו בשאר כסות ועונה שאין כח בבן דעת לדור עם השוטים בבית אחד. ואינו חייב לרפאותה ולא לפדותה. ואם גירשה הרי זו מגורשת ומוציאה מביתו ואינו חייב לחזור ולהטפל בה.

הלכה פרק יא

א אין נושאין את הקטנה. והנושא קטנה יתומה ולא רצתה בבעל הרי זו ממאנת והולכת ואינה צריכה ממנו גט. שאין קדושין של קטנה קדושין גמורין כמו שבארנו. וכן קטנה שהשיאה אביה ונתאלמנה או נתגרשה כשהיא קטנה הרי היא כיתומה בחיי אביה. ואם נישאת כשהיא קטנה הרי זו ממאנת.

ב החרשת אע"פ שנישואיה מדברי סופרים כנישואי קטנה לא תקנו לה שתמאן כדי שלא ימנעו מלנשאה.

ג ממאנת היא הקטנה בין מן האירוסין בין מן הנשואין. בין בפני בעלה בין שלא בפניו. וכשם שממאנת בבעל כך ממאנת ביבם. וממאנת בבעל זה וממאנת בשני אם נשאת לאחר וכן בשלישי אפילו כמה פעמים כל זמן שהיא קטנה יש לה למאן. וקטנה שלא מיאנה אע"פ שהיא נשואה והלכה ונתקדשה לאחר כשהיא קטנה קידושיה הם הם מיאוניה.

ד ועד מתי הבת ממאנת כל זמן שהיא קטנה. עד שתהיה נערה או עד שיוודע שהיא אילונית. במה דברים אמורים בשלא בא עליה הבעל אחר שנעשית בת י"ב שנה ויום אחד. אבל אם הגיעה לזמן הזה ונבעלה הואיל והבעילה קונה מן התורה כמו שבארנו הרי זו אינה ממאנת. ואינה צריכה בדיקה למיאון שחזקתה שהביאה סימנין.

ה הרי שנבדקה ולא נמצאו לה סימנים הואיל ונבעלה אחר שהגיעה לזמן הראוי לסימנין הרי זו חוששין לה שמא הביאה ונשרו. ולפיכך צריכה גט מספק. ואם מיאנה אחר שנבדקה ונתקדשה לאחר צריכה ממנו גט מספק. ואם נשאת תצא מזה ומזה והולד ספק ממזר משניהם.

רמב"ם

קטנה שלא מיאנה והגדילה ואע"פ שלא בעלה בעלה משנעשית בת שנים עשרה שנה ויום אחד הרי זו אינה ממאנת שהרי הגדילה. וצריכה גט מדברי סופרים. שהרי לא בא עליה אחר שהגיעה לשני נערות עד שנחוש לה שמא הביאה סימנין ותהיה ספק מקודשת. ולא בא עליה אחר שהגדילה כדי שתהיה אשת איש גמורה. ונמצאת שאינה צריכה גט אלא מנשואי קטנות שהן מדברי סופרים. לפיכך אם עמדה ונתקדשה אחר שגדלה תופסין בה קדושין של שני. ואם גירש הראשון יכנוס השני. אבל אם גירש שני לא יקיים ראשון שמא יאמרו החזיר גרושתו מאחר שנתארסה. ואם בא עליה שני קודם שיגרש ראשון תצא מזה ומזה מפני שדומה לאשה ששמעה שמת בעלה ונשאת ואחר כך בא בעלה ואין הולד מן השני ממזר. ואם בא עליה ראשון קודם שגירש שני הולד ממזר.

י

אי זו היא קטנה שצריכה למאן מבת שש עד בת עשר שנים בודקין אותה לפי יופי דעתה אם יודעת לשמור קדושיה ושהן קדושין לא שתשמור אותן כדרך שמשמרת האגוז ותמרה וכיוצא בהן הרי זו צריכה מיאון. ואם אינה יודעת לשמור קדושיה אינה צריכה למאן אלא הולכת לבית אמה כאילו לא נתקדשה מעולם. ופחותה מבת שש אפילו יודעת לשמור אינה צריכה מיאון ויתירה על בת עשר אפילו סכלה ביותר צריכה מיאון. וכל מי שהשיאוה אחיה או אמה או קרובה שלא לדעתה אינה צריכה למאן.

יז

כיצד ממאנת אומרת בפני שני עדים אין רצוני בפלוני בעלי. או אין רצוני בקידושין שקדשוני אמי או אחי וכיוצא בדברים אלו. אפילו היו אורחין מסובין בבית בעלה והיא עומדת ומשקה עליהן ואמרה איני רוצה בפלוני בעלי הרי זה מיאון.

ח

השנים שממאנת הקטנה בפניהן כותבין לה ביום פלוני מיאנה פלונית בת פלוני בפנינו בפלוני בעלה וחותמין ונותנין לה. וזה הוא גופו של גט מיאון. וגט מיאון אינו כגט הגירושין שנתניתו מגרשה ואינו צריך כתיבה לשמה ולא מסירה ולא דבר ממשפטי גט הגירושין. ואין כותבין בו טופסי הגט שמא יראה כגט גירושין לפי שאינו אלא כמעשה בית דין.

ט

השנים שממאנת בפניהן צריכין שיהו מכירין אותה ואת בעלה שמיאנה בו. לפיכך כל מי שראה אותה שמיאנה ושמע מיאוניה יש לו לכתוב גט מיאון לה אע"פ שאין מכירה. וכבר נהגו ישראל לכתוב גט מיאון בנוסח זה: גט מיאון

י

בכך בשבת כך וכך יום לחדש פלוני שנת כך וכך למנין פלוני מיאנה פלונית בת פלוני בפנינו ואמרה שאמי או אחי הטעוני והשיאוני או קידשוני ואני קטנה לפלוני בר פלוני והשתא גלית דעתי קדמיכון דלא צבינא ביה ולא קאימנא עמיה ובדקנא פלונית דא ואתברר לנא דעדתיין קטנה היא וכתבנא וחתמנא ויהיבנא לה לזכות ולראיה ברורה: פלוני בר פלוני עד:

יא

המגרש את אשתו ונתקדשה לאחר אע"פ שלא בעלה נאסרה על הראשון. ואם החזיר הראשון ובעלה לוקה וכופין אותו להוציא שנאמר לא יוכל בעלה הראשון וגו'.

יב

זינתה עם אחר כשהיא גרושה מותרת לחזור לבעלה שנאמר ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר. הוייתה לאיש אחר שהיא הקדושין היא שאוסרת אותה על בעלה לחזור לו.

יג

ובכלל לאו זה שכל אשה שזינתה תחת בעלה נאסרה עליו ולוקה עליה שנאמר אחרי אשר הוטמאה והרי נטמאה. אא"כ היתה אשת ישראל שנאנסה. לפיכך כל אשה שנאסרה על בעלה על ידי קינוי וסתירה אם בעל אותה מכין אותו מכת מרדות. ואם עבר והחזירה אחר שגירשה יוציא בגט.

יד

חרש שגירש ברמיזה כמו שבארנו. והלכה ונתקדשה לחרש אחר ואין צריך לומר לפקח אסורה לחזור לבעלה החרש. אבל אשתו של פקח שנתגרשה והלכה ונשאת לחרש ונתגרשה מותרת לחזור לבעלה הפקח.

טו

הממאנת באיש אינה מגורשת ממנו. ודינה עם בעלה שמיאנה בו כדינה עם מי שלא קידשה מעולם. היא מותרת בקרוביו והוא מותר בקרובותיה ולא פסלה מן הכהונה. ואם נשאת לאחר וגירשה האחר או מת או מיאנה בו מותרת לחזור לראשון. ולא עוד אלא אפילו גירשה הראשון והחזירה ומיאנה בו ונשאת לאחר אחר שמיאנה בו וגירשה האחר מותרת לחזור לראשון. שכל היוצאת במיאון אע"פ שקדמו גט הרי זו כמי שלא נתגרשה ממנו בגט מעולם ומותרת לחזור לו. אבל המגרש את הקטנה בגט ונשאת לאחר ומיאנה בו אסורה לחזור לראשון מפני שיצאת ממנו בגט אע"פ שיצאת מן האחרון במיאון. ואין צריך לומר אם גירשה האחרון או מת. וכן אסורה לאבי הראשון ולבנו ולאחיו כשאר הגרושות אף על פי שיצאת מן האחרון במיאון.

טז

הממאנת ביבם אסורה לאביו מפני שנראת ככלתו בעת שמת בנו אבל לשאר קרובים מותרת. לפיכך אם מיאנה באחד מן היבמים מותרת לאחיו.

יז

רמב"ם

- יח** כל אשה שנתגרשה או שנתאלמנה הרי זו לא תנשא ולא תתארס עד שתמתין תשעים יום חוץ מיום שנתגרשה או שמת בעלה בו וחוץ מיום שנתארסה בו. כדי שיודע אם היא מעוברת או אינה מעוברת להבחין בין זרעו של ראשון לזרעו של שני.
- יט** ומיום כתיבת הגט מונין למגורשת. ואפילו היה על תנאי או שלא הגיע לידה אלא לאחר כמה שנים מיום הכתיבה מונין. שהרי אינו מתיחד עמה משכתבו לה.
- כ** וגזירת חכמים היא שאפילו אשה שאינה ראויה לילד ואפילו נתגרשה או נתאלמנה מן האירוסין צריכה להמתין תשעים יום. אפילו קטנה או זקנה או עקרה או אילונית. ואפילו בעלה במדינת הים או חולה או חבוש בבית האסורין. ואפילו בתולה מן האירוסין צריכות להמתין תשעים יום.
- כא** שפחה שנשתחררה וגירת שנתגיירה ממתנין תשעים יום. ואפילו גר ואשתו שנתגיירו מפרישין אותן תשעים יום כדי להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע שלא נזרע בקדושה. וכן יפת תאר אע"פ שנתנה לה תורה שלשים יום לתקנת עצמה צריכה להמתין תשעים יום לתקנת הולד. והשלשים מכלל התשעים.
- כב** הממאנת אינה צריכה להמתין לא גזרו אלא בירושה. וכן המזנה אינה צריכה להמתין מפני שמשמרת עצמה שלא תתעבר. וכן אנוסה ומפותה אינן צריכות להמתין.
- כג** מי שנישאת בטעות ונדע שהיא אסורה לבעלה והוציאה ב"ד מתחתיו. אם היתה קטנה שאינה ראויה לילד אינה צריכה להמתין. שזה דבר שאינו מצוי הוא וכל דבר שאינו מצוי ברוב לא גזרו בו.
- כד** המארס בתוך תשעים יום מנדין אותו. אירס וברח אין מנדין אותו. כנס בתוך תשעים יום מפרישין אותו עד אחר זמן ויעמוד עם אשתו.
- כה** וכן גזרו חכמים שלא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו. ואף על פי שהזרע ידוע למי היא מעוברת. שמא יזיק הולד בשעת תשמיש שאינו מקפיד על בן חבירו. ומניקה שמא יתעכר החלב והוא אינו מקפיד לרפאות החלב בדברים המועילין לחלב כשיתעכר.
- כו** כמה הוא זמן היניקה כ"ד חדש חוץ מיום שנולד בו ומיום שנתארסה בו.
- כז** כשם שאסור לישא כך אסור לארס עד אחר זמן זה. אפילו נתנה בנה למניקה או שגמלתו בתוך כ"ד חדש לא תנשא. מת בנה מותרת לינשא ואין חוששין שמא תהרגנו.
- כח** עבר ונשא מעוברת או מניקה בתוך זמן זה יוציא בגט ואפילו היה כהן. ואם היה ישראל יחזירנה אחר כ"ד חדש של מניקה. נשא וברח ולאחר זמן בא וישב עם אשתו אין בכך כלום. אירס מעוברת או מניקה אין כופין אותו להוציא ולא לכנוס עד אחר זמן היניקה או עד שימות הולד.
- הלכה פרק יב**
- א** האשה שבאה ואמרה אשת איש הייתי וגרושה אני נאמנת. שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. הוחזקה אשת איש ובאה ואמרה גירשני בעלי אינה נאמנת להתיר עצמה לשוק. אבל פסלה עצמה לכהונה לעולם. ואם מת בעלה חוששין לדבריה וחולצת ולא מתיבמת.
- ב** היו לה שני עדים שהיא גרושה אע"פ שאין שם גט הרי זו תנשא לכתחלה. הוציאה גט מתחת ידה ואמרה גירשני בעלי בזה הרי זו נאמנת ותנשא בו. אף על פי שאינו מקויים כמו שביארנו.
- ג** בא הבעל וערער אם אמר לא נתתיו לה אלא נפל ממני ומצאה אותו אינו נאמן. שהרי הודה שכתבו לה והרי הוא יוצא מתחת ידה. אבל אם אמר הבעל על תנאי היה. פקדון היה. מעולם לא כתבתיו. מזוייף הוא. יתקיים בחותמיו או בעדי מסירה כמו שביארנו. ואם לא נתקיים אינה מגורשת להיות מותרת לאחרים אבל פסלה נפשה מכהונה כמו שביארנו. שהרי פסלה עצמה בהודאת פיה ועשתה עצמה כחתיכה של איסור.
- ד** באה היא ובעלה היא אומרת גירשתי ואבד גיטי. והוא אומר לא גירשתיך אע"פ שהוחזקה אשתו הרי זו נאמנת. חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה.

רמב"ם

- ה** אמר הבעל גירשתי את אשתי אינו נאמן וחוששים לדבריו ותהיה ספק מגורשת. ואפילו הודית לו שגירשה אינו נאמן שמא יתכוון לקלקלה או בגט בטל גירשה והיא אינה יודעת או שמא תעיז פניה בו מפני שהוא מאמינה והיא אינה יודעת כובד האיסור שלה. לפיכך אומרים לו אם אמת הדבר הרי אתם קיימים גרש אותה עתה בפנינו.
- ו** שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה אפילו הבעל עומד והיא אומרת לו גרשתי הרי זו בחזקת אשת איש גמורה מפני שהעדים סומכין אותה ואפשר שתעיז פניה. לפיכך אם נשאת תצא והולד ממזר.
- ז** בד"א כשאמרו עכשיו נתגרשה שהרי אומרין לה אם אמת הדבר הוציאי גיטך. אבל אם אמרו העדים מכמה ימים נתגרשה יש לומר אבד הגט והואיל והיא אומרת גרושה אני בודאי ושני עדים מעידין לה אע"פ שהשנים מכחישין אותן אם נשאת לאחד מעדיה לא תצא, שהרי הוא ובעלה יודעין בודאי שהיא מותרת. וחזקה היא שאין מקלקלין עצמן. אבל אם נשאת לאחר הואיל והדבר אצלו ספק. וכן אם אמרה איני יודעת אפילו נשאת לאחד מעדיה הרי זו תצא והולד ספק ממזר.
- ח** אמרו שנים ראינוה שנתגרשה ושנים אומרים לא ראינוה. אם היו כולם שרוים בחצר אחת הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא והולד כשר שבני אדם עשויין לגרש בצנעה.
- ט** האשה שלא הוחזקה אשת איש ובא עד אחד ואמר אשת איש היתה ונתגרשה. ובא עד אחד ואמר לא נתגרשה הרי שניהן מעידין שהיא אשת איש ואחד מעיד שהיא גרושה ואין דבריו של אחד במקום שנים ולפיכך לא תנשא ואם נשאת תצא.
- י** אשה ושני אנשים שבאו ממדינה אחרת, זה אומר זה אשתי וזה עבדי. וזה אומר זה אשתי וזה עבדי. והאשה אומרת שניהן עבדי. הרי היא מותרת לכל ואע"פ ששניהן החזיקוה באשת איש הואיל וכל אחד מהן העיד לעצמו אינן נאמנין.
- יא** שליח קבלה שהוציא גט מתחת ידו והבעל אומר מזוייף הוא יתקיים בחותמיו או בעדי מסירה כמו שביארנו. אמר הבעל לפקדון נתתיו לו והשליח אומר לגירושין נתנו לי השליח נאמן. וכן אם היה הגט יוצא מתחת ידי האשה והיא אומרת שליח זה נתנו לי, והשליח אומר כן נתתיו לה ולגירושין נתנו לי, והבעל אומר לא נתתיו לו אלא לפקדון, השליח נאמן והיא מגורשת.
- יב** אבד הגט אע"פ שהבעל אומר לגירושין נתתיו לשליח והשליח אומר נתתיו לה הרי זו ספק מגורשת שהרי הוחזקה אשת איש ואין כאן אלא עד אחד ובעל. ואפילו אמרה האשה בפני נתנו לו לגירושין ונתנו השליח לי הואיל והבעל והשליח סועדין אותה אפשר שתעיז פניה ושמה לא נתגרשה.
- יג** שליח קבלה שקיבל גט לאשה ושלחו לה בפני שני עדים והגיע הגט לידה ונטלתו והרי הגט יוצא מתחת ידה. והיא אינה יודעת אם בעלה שלחו לה או שליח קבלה שלה או שלוחו של בעלה. הרי זו מגורשת כמו שביארנו.
- יד** בא בעל וערער שלא כתבו. או שהוא גט בטל יתקיים בחותמיו שהרי עדים מעידים שהגט שנתנו לה יצא מתחת יד שלוחה שידו כידה. ואע"פ שהיא אינה יודעת הרי העדים ידעו ואם לא נתקיים אינה מגורשת.
- טו** מי שהוחזקה אשת איש והלכה היא ובעלה למדינת הים ושלוש בינו לבינה ושלוש בעולם ובאה ואמרה מת בעלי נאמנת ותנשא או תתיבם. חזקה שאינה מקלקלת עצמה ותאסור עצמה על בעלה הראשון ועל זה ותפסיד כתובתה מזה ומזה ולהיות בניה ממזרין בדבר העשוי להגלות לכל. ואי אפשר להכחיש ולא לטעון טענה שאם חי סופו לבא או יודע שהוא חי. וכן אם בא עד אחד והעיד לה שמת בעלה תנשא על פיו שהדבר עשוי להגלות. אפילו עבד או אשה או שפחה ועד מפי עד מפי שפחה מפי קרוביו נאמנים לומר מת פלוני ותנשא אשתו או תתיבם על פיהם.
- טז** והכל נאמנים להעיד לה עדות זו חוץ מחמש נשים שחזקתם שונאות זו את זו שאין מעידות זו לזו במיתת בעלה שמא יתכוונו לאוסרה עליו ועדיין הוא קיים. ואלו הן. חמותה. ובת חמותה. וצרתה. ויבמתה. ובת בעלה. אפילו עכו"ם המסיח לפי תומו נאמן ומשיאין על פיו כמו שיתבאר. ואם נתכוון להעיד אינו נאמן.
- יז** וכן הפסול בעבירה מן התורה אם בא להעיד באשה שמת בעלה אינו נאמן. ואם היה מסיח לפי תומו נאמן אין זה פחות מן העכו"ם. אבל פסול מדבריהם נאמן לעדות אשה.
- יח** בא עד אחד והעיד שמת בעלה והתירוה להנשא על פיו ואחר כך בא אחר והכחיש את הראשון ואמר לא מת הרי זו לא תצא מהיתרה ותנשא. שעד אחד נאמן בעדות אשה כשני עדים בשאר עדויות ואין דבריו של אחד במקום שנים.

רמב"ם

יט באו שניהם כאחד זה אומר מת וזה אומר לא מת. אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת. הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא מפני שהיא ספק. ואם נשאת לעד שהעיד לה והיא אומרת ברי לי שמת הרי זו לא תצא. באו שנים ואמרו לא מת אע"פ שנשאת תצא.

כ במה דברים אמורים בשהיה העד אחד שנשאת על פיו כמו השנים שבאו והכחישו אותו. כגון שנשאת על פי איש ובאו שנים ואמרו לא מת. או שנשאת על פי אשה או על פי עצמה ובאו שתי נשים או שני פסולין של דבריהן ואמרו לא מת. אבל עד כשר אומר מת ונשים רבות אומרות לא מת או פסולין אומרים לא מת הרי זה כמחצה על מחצה, ואם נשאת לאחד מעדיה והיא אומרת ודאי מת הרי זו לא תצא.

כא אשה אומרת מת או היא שאמרה מת בעלי ואח"כ בא עד כשר ואמר לא מת הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא.

כב אשה אומרת לא מת ושתי נשים אומרות מת הרי זו תנשא. וכן אם אמרו עשר נשים לא מת ואחת עשרה אומרות מת הרי זו תנשא שאין אומרים שנים כמאה אלא בעדים כשרים אבל בפסולין הלך אחר הרוב בין להקל בין להחמיר.

כג שני עדים אומרים מת ושנים אומרים לא מת הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא מפני שהיא ספק. ואם נשאת לאחד מעדיה והיא אומרת ברי לי שמת הרי זו לא תצא.

כד מי שיש לו שתי נשים ובאה אחת מהן ואמרה מת בעלי הרי זו תנשא על פי עצמה כמו שביארנו. וצרתה אסורה שאין צרה מעידה לחבירתה. ואפילו נשאת זו תחלה אין אומרין אילו לא מת בעלה לא היתה אוסרת עצמה עליו. שמא משנאתה בצרתה רוצה היא שיאסרו שתיהן עליו. זאת אומרת מת בעלי וצרתה מכחשת אותה ואומרת לא מת הרי זו תנשא. כשם שאינה מעידה לה להתירה כך אינה יכולה להעיד לה לאוסרה. זאת אומרת מת וצרתה אומרת נהרג הואיל ושתיהן אומרות שאינו קיים הרי אלו ינשאו.

הלכה פרק יג

א האשה שאמרה לבעלה גירשתני בפני פלוני ופלוני ובאו אותן העדים והכחישוהו ואחר כך הלכה היא ובעלה ושלוש בעולם ובאה ואמרה מת בעלי אינה נאמנת. שזו הוחזקה שקרנית ורוצה להשטמ מתחת בעלה. בא עד אחד והעיד לה שמת בעלה לא תנשא שמא היא שכרה אותו ואם נשאת לא תצא שהרי יש לה עד.

ב וכן אם היתה מלחמה בעולם ובאה ואמרה מת בעלי במלחמה אינה נאמנת ואע"פ שהיה שלום בינו לבינה שמא תסמוך דעתה על דברים שרובן למיתה ותאמר מת כגון שנהרגו הראשונים והאחרונים שהיה בעלה באמצען שהרי היא אומרת מאחר שנהרגו אלו ואלו נהרג הוא בכללן. לפיכך אינה נאמנת ואפילו אמרה מת במלחמה וקברתיו. אבל אם אמרה מת על מטתו נאמנת.

ג לא הוחזקה מלחמה בעולם ובאה ואמרה מלחמה היתה במקום פלוני ומת במלחמה לא תנשא לכתחלה ואם נשאת לא תצא.

ד וכן האשה שאמרה מת בעלי תחת המפולת אינה נאמנת. וכן אם היה שילוח נחשים ועקרבים ואמרה נשכו נחש או עקרב ומת אינה נאמנת. שמא תסמוך דעתה על רוב אנשים שמתו כך בנשיכה.

ה אמרה עישנו עלינו בית או מערה הוא מת ואני נצלתי אינה נאמנת. כשם שנעשה לה נס כך נעשה לו. היתה שנת רעבון ואמרה מת בעלי אינה נאמנת. מת וקברתיו נאמנת.

ו אמרה נפלו עלינו עכו"ם או לסטים הוא נהרג ואני נצלתי נאמנת, שאין דרכן להרוג את הנשים כדי שנאמר כשם שנוצלה היא כך נוצל הוא.

ז היה דבר בעולם ואמרה מת בעלי נאמנת. שדבר פשוט בפי כל אדם שבשנת הדבר זה חי וזה מת. ואפשר שימותו בדבר נערים חזקים וינצלו הזקנים החולים. ולפי זה אין חוששין לה שמא סמכה דעתה על רוב המתים.

ח כבר אמרנו שעד מפי עד כשר לעדות אשה. בד"א ששמע מפי בן דעת שמת פלוני כגון עבד או שפחה. אבל אם שמע מפי שוטה או מפי קטן אינו מעיד ואין סומכין על דבריהם.

רמב"ם

- ט** שמע מן התינוקות שהן אומרין עכשיו באנו מהספד פלוני כך וכך ספדינן היו שם ופלוני החכם ופלוני עלה אחר מטתו כך וכך עשו במטתו הרי זה מעיד מפיהן על פי הדברים האלו וכיוצא בהן ומשיאין את אשתו.
- י** ישראל שאמר הרגתי את פלוני הרי זו תנשא על פיו שאין אדם משים עצמו רשע והרי העיד שמת.
- יא** כבר אמרנו שהעכו"ם שהסיח לפי תומו משיאין על פיו. כיצד היה עכו"ם מסיח ואמר אוי לפלוני שמת כמה היה נאה וכמה טובה עשה עמי. או שהיה מסיח ואומר כשהייתי בא בדרך נפל פלוני שהיה מהלך עמנו ומת ותמהני לדבר זה כיצד מת פתאום וכיוצא בדברים האלו שהן מראין שאין כונתו להעיד הרי זה נאמן.
- יב** ישראל ששמע מעכו"ם המסיח לפי תומו מעיד ששמע ממנו ותנשא על פיו. בד"א שלא היתה שם אמתלא. אבל אם היתה שם אמתלא בשיחת העכו"ם שמא לא יתכוין אלא לדבר אחר, כמו שאמר לאחד עשה לי כך וכך שלא אהרוג אותך כדרך שהרגתי פלוני אין זה מסיח לפי תומו שכונתו להטיל אימה על זה.
- יג** וכן אם שמע מערכאות של עכו"ם שאמרו הרגנו פלוני אינם נאמנין. שהן מחזיקין ידי עצמן בכזב כדי להטיל אימה וכן כל כיוצא בדברים אלו.
- יד** עכו"ם שהסיח לפי תומו תחלה אע"פ ששאלו אותו אח"כ ובדקוהו עד שיפרש כל המאורע הרי זה נאמן ומשיאין על פיו.
- טו** כבר הודענו שהעיד שאמר שמעתי שמת פלוני אפילו שמע מאשה ששמעה מעבד הרי זה כשר לעדות אשה ומשיאין על פיו. אבל אם אמר העד או האשה או העבד מת פלוני ואני ראיתיו שמת. שואלין אותו היאך ראית ובמה ידעת שמת. אם העיד בדבר ברור נאמן ואם העיד בדברים שרובן למיתה אין משיאין את אשתו שאין מעידין על האדם שמת אלא כשראוהו שמת ודאי ואין בו ספק.
- טז** כיצד ראוהו שנפל לים אפילו טבע בים הגדול אין מעידין עליו שמת שמא יצא במקום אחר. ואם נפל לים מקובצים כגון בור או מערה שעומד ורואה כל סביביו ושהה כדי שתצא נפשו ולא עלה מעידין עליו שמת ומשיאין את אשתו. וכן אם השליכוהו בים והשליכו מצודה אחריו והעלו ממנו אבר שאי אפשר שינטל מן החי ויחיה הרי זה מעידין עליו שמת ומשיאין את אשתו.
- יז** ראוהו שנפל לגוב אריות ונמרים וכיוצא בהן אין מעידין עליו. אפשר שלא יאכלוהו. נפל לחפירת נחשים ועקרבים או לתוך כבשן האש או לתוך יורה רותחת מלאה יין או שמן או ששחטו בו שני סימנין או רובן אפילו עמד וברח מעידין עליו שמת. שודאי סופו למות. וכן כל כיוצא בזה מדברים שאי אפשר שיחיה אלא ימות מיד בזמן קרוב הרי אלו מעידין עליו.
- יח** ראוהו צלוב והעוף אוכל בו אע"פ שדקרוהו או ירו בו חיצים אינו מעיד עליו שמת. ואם ראו העוף אוכל במקום שהנפש יוצאה בנטילתו כגון מוחו או לבו או בני מעיו הרי זה מעיד עליו שמת.
- יט** עד אחד אומר ראיתיו שמת במלחמה או במפולת או שטבע בים הגדול ומת וכיוצא בדברים אלו שרובן למיתה אם אמר קברתיו נאמן ותנשא על פיו. ואם לא אמר קברתיו לא תנשא ואם נשאת לא תצא.
- כ** וכן האשה שהעיד לה עד אחד שטבע בעלה בים או במים שאין להם סוף ולא עלה ואבד זכרו ונשתכח שמו הרי זה לא תנשא על עדות זו כמו שבארנו. ואם נשאת לא תצא. ואפילו היה העכו"ם שהסיח לפי תומו ואמר טבע פלוני בים ונשאת על פיו הרי זה לא תצא. וחכם שהורה להשיאה לכתחלה מנדין אותו.
- כא** מצאוהו הרוג או מת. אם פדחתו וחוטמו ופרצוף פניו קיימין והכירוהו בהן שהוא פלוני מעידין עליו. ואם ניטל אחד מאלו אף על פי שיש להם סימנין בגופו ובכליו ואפילו שומא אין מעידין עליו שמא אחר הוא. בד"א בשראוהו בתוך שלשה ימים אחר הריגתו או אחר מיתתו אבל אחר שלשה אין מעידין עליו מפני שפרצוף פניו משתנה.
- כב** טבע בים והשליכו הים ליבשה אפילו אחר כמה ימים. אם הכירו פניו וחוטמו מעידין עליו שאינו משתנה במים אלא לאחר זמן מרובה. ואם שהה ביבשה אחר שהושלך מן הים י"ב שעות ונתפח אין מעידין עליו שהרי נשתנה. כשמסתכלין בצורתו כדי להכירו להעיד עליו בודקין אותו ורואין אותו אפילו בלילה לאור הנר או לאור הלבנה.

רמב"ם

- כג** ראו אחד עומד מרחוק ואמר שהוא פלוני בן פלוני או פלוני ממקום פלוני והרי נשכו נחש והרי הוא מת והלכו ומצאוהו שנשתנה ולא הכירוהו הרי אלו משיאין את אשתו.
- כד** בא אחד ואמר אמרו לי בית דין או אנשים כשתלך למקום פלוני אמור להם שמת יצחק בן מיכאל. ובא השליח ואמר לנו. והשליח אינו יודע מי הוא זה. הואיל ואנו יודעים פלוני הידוע בשם זה הרי אשתו מותרת ואין אומרים שמא יצחק בן מיכאל אחר הוא שמת.
- כה** יצא עכו"ם וישראל מעמנו למקום אחר. ובא העכו"ם והסיח לפי תומו ואמר איש שיצא עמי מכאן מת. משיאין את אשתו ואף על פי שאין העכו"ם יודע אותו האיש. והוא שיאמר קברתיו.
- כו** וכן אם יצאו עשרה בני אדם כאחד ממקום למקום והן אסורין בקולר או נושאים גמלים וכיוצא בדברים אלו. והסיח העכו"ם לפי תומו ואמר שעשרה אנשים שהלכו ממקום פלוני למקום פלוני והם נושאים כך וכך מתו כולם וקברנום משיאין את נשותיהן.
- כז** ישראל שאמר מת איש יהודי עמנו במקום פלוני כך וכך צורתו וכך היו סימניו. אין אומרים באומד הדעת פלוני הוא עד שיעיד העד שהוא פלוני ויזכיר שמו ושם עירו. אבל אם אמר אחד יצא עמנו מעיר פלונית ומת. מחפשינן באותה העיר אם לא יצא משם אלא הוא תנשא אשתו.
- כח** מצאו כתוב בשטר מת איש פלוני בן פלוני או נהרג פלוני בן פלוני ונודע שזה כתב ישראל הרי זה תנשא אשתו. וכן מי שנשתתק ובדקו אותו כדרך שבדקין לגיטין ונמצאת דעתו מכוונת. וכתב שמת פלוני בן פלוני סומכין על כתיבתו ותנשא. ואין בודקין עדי אשה בדרישה וחקירה שלא אמרו חכמים בדבר להחמיר אלא להקל משום התרת עגונה.
- כט** אל יקשה בעיניך שהתירו חכמים הערוה החמורה בעדות אשה או עבד או שפחה או עכו"ם המסיח לפי תומו ועד מפי עד ומפי הכתב ובלא דרישה וחקירה כמו שבארנו. שלא הקפידה תורה על העדת שני עדים ושאר משפטי העדות אלא בדבר שאין אתה יכול לעמוד על בוריו אלא מפי העדים ובעדותן כגון שהעידו שזה הרג את זה או הלוח את זה. אבל דבר שאפשר לעמוד על בוריו שלא מפי העד הזה ואין העד יכול להשמט אם אין הדבר אמת. כגון זה שהעיד שמת פלוני לא הקפידה תורה עליו. שדבר רחוק הוא שיעיד בו העד בשקר. לפיכך הקילו חכמים בדבר זה והאמינו בו עד אחד מפי שפחה ומן הכתב ובלא דרישה וחקירה כדי שלא תשארנה בנות ישראל עגונות.